

REDOVISNING AV
REGERINGSUPPDRAG
UPPGJORDA MATCHER

Uppgjorda matcher

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
1. Uppdraget.....	5
1.1 Avgränsning och metod.....	5
2. Inledning	7
2.1 Den historiska kopplingen mellan sport och vadhållning.....	8
2.2 Vad är vadhållning?.....	8
2.2.1 Vad är ett vad?	9
2.2.2 Vad är odds?.....	9
2.3 Den svenska spelmarknaden	10
2.3.1 Oreglerad vadhållning.....	11
2.3.2 Illegal vadhållning.....	11
2.4 Marknadsutveckling.....	11
2.5 Utvecklingen på den globala marknaden för vadhållning.....	12
2.6 Sammanfattande kommentar om vadhållning.....	13
3. Uppgjorda matcher – en ny företeelse?	13
4. Förekomst av uppgjorda matcher och liknande företeelser i Sverige och internationellt	14
4.1 Vad är matchfixning?.....	15
4.2 Varför manipulera matcher och andra idrottshändelser?.....	16
4.2.1 Den tekniska utvecklingen	17
4.3 Hur utbrett är problemet och vad görs för att motverka det? ..	17
4.3.1 Arbetet mot matchfixning i Europa?.....	18
4.3.2 Norden.....	20
4.3.3 Branschens samarbeten på europeisk nivå	23
4.4 Förekomst av uppgjorda matcher i Sverige	24
4.4.1 Lagstiftningen i Sverige	27
4.5 Sportens åtgärder	30
4.5.1 RF	30
4.5.2 Specialidrottsförbunden	31
4.6 De svenska vadhållningsbolagens åtgärder	33
4.6.1 Svenska Spel.....	33
4.6.2 Hästsporten	34
4.6.3 Aktörer utan tillstånd på den svenska spelmarknaden.....	35
4.6.4 Hur effektiva har åtgärderna varit?	36
5. Framtida åtgärder	36
5.1 Krav på aktörerna	37
5.1.1 Försäljningskanaler.....	38
5.1.2 Spelobjekt och spelformer	39
5.1.3 Information och öppenhet.....	40

5.2	Behov av samarbete.....	40
5.3	Lagändringar.....	41
5.3.1	Kriminalisering av matchfixning.....	42
5.3.2	Integritetsfrågan.....	44

Bilagor:

Bilaga 1, Definitionslista

Bilaga 2, Sammanfattning av lagstiftningen i några europeiska länder

Bilaga 3, Sammanfattning Lotteriinspektionens möte 13 juni 2013

Bilaga 4, Utkast till Lag om brott i samband med vadhållning

Bilaga 5, Enkät

Sammanfattning

Den svenska hotbilden avseende uppgjorda matcher är inte känd i tillfredsställande utsträckning. Generellt sett är Sverige i stort behov av bättre kvantitativa skattningar av uppgjorda matchers och andra liknande företeasers former och omfattning, men även av vilka förbrott och vilka aktörer som kan kopplas till olika former av fusk och dylikt.

Dessvärre kvarstår den rådande osäkerheten även efter Lotteriinspektionens kartläggningsarbete. I rapporten behandlas några specifika områden där stora risker för uppgjorda matcher och fusk kan dölja sig, men där ytterligare information och fortsatt utredning är nödvändig.

Även om antalet misstänkta spelmönster är litet i förhållande till utbudet är det Lotteriinspektionens uppfattning att varje misstänkt fall medför dålig image för spelbolagen och idrotten samt leder till att allmänhetens förtroende för båda dessa intressen skadas.

Lotteriinspektionen föreslår att en nationell handlingsplan mot matchfixning antas. För att uppnå målsättningen bör denna innehålla följande komponenter:

- tillsättandet av en samarbetsgrupp med berörda intressenter för ökad kunskap/medvetenhet om uppgjorda matcher och andra idrottshändelser samt för att utbyta information inom området,
- prioritering av arbetet med att ändra attityderna kring uppgjorda matcher och andra idrottshändelser,
- ändamålsenlig övervakning och reglering av spelbolagen i detta hänseende,
- förstärkning av idrottens regelverk i fråga om uppgjorda matcher och andra idrottshändelser, och
- ökat svenskt deltagande i de internationella forum som bekämpar uppgjorda matcher och liknande företeelser.

Lotteriinspektionen föreslår också att lotterilagen (1994:1000) kompletteras med en bestämmelse som tydligt klargör att registrering av spelare får ske för att motverka manipulerade spel och för att skydda spelarna.

Lotteriinspektionen avser för egen del att göra en översyn av nu gällande villkor avseende incidentrapportering vilket bidrar till ökade möjligheter att följa upp misstänkta spel.

Begreppen matchfixning och uppgjorda matcher (och liknande företeelser) används i rapporten utan att någon saklig skillnad avses.

1. Uppdraget

I Lotteriinspektionens regleringsbrev för budgetåret 2013 finns följande uppdrag:

”Lotteriinspektionen ska utreda förekomsten av spelrelaterade uppgjorda matcher och liknande företeelser i Sverige. I uppdraget ingår att kartlägga vilka åtgärder som aktörerna inom idrotten och på spelmarknaden har vidtagit för att upptäcka och förhindra sådana företeelser samt att bedöma hur effektiva dessa åtgärder har varit och behovet av framtida åtgärder. Lotteriinspektionen ska också undersöka behovet av samarbete mellan aktörer ur en vidare krets. Bedömningarna ska göras utifrån en analys av aktörernas ansvarsområden och med beaktande av idrottsrörelsens självständighet.

Uppdraget ska utföras efter samråd med Gymnastik- och idrotts högskolan (Centrum för idrottsforskning) och, avseende metodfrågor etc., Brottsförebyggande rådet (Brå). Lotteriinspektionen ska också ge Sveriges Riksidrottsförbund tillfälle att lämna synpunkter. Arbetet ska utföras med beaktande av de diskussioner som pågår inom Europeiska unionens institutioner och Europarådet och vad som anges i kommissionens meddelande En övergripande europeisk ram för onlinespel [KOM(2012)596]. Redovisningen kan innefatta förslag till åtgärder. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 31 december 2013.”

1.1 Avgränsning och metod

Redovisningen av regeringsuppdraget kommer i första hand att omfatta vadhållning i Sverige på de idrotter spelarna vill spela på såsom exempelvis fotboll, ishockey, bandy, handboll, innebandy samt trav- och galopp.¹ I Sverige erbjuds sådant spel av ett större antal spelbolag, men bolag som har tillstånd i Sverige är AB Svenska Spel (Svenska Spel) och AB Trav och Galopp (ATG).

¹ De fem populäraste sporterna som spelas på hos Svenska Spel är fotboll, ishockey, handboll, innebandy och bandy. Fotboll och ishockey står för 90 procent av all vadhållning.

Av regeringens uppdrag till Lotteriinspektionen framgår att uppdraget ska utföras i samråd med Centrum för Idrottsforskning (CIF). CIF har dessutom fått ett liknande regeringsuppdrag som Lotteriinspektionen men CIF:s uppdrag har ett bredare fokus. Lotteriinspektionen har under arbetets gång därför hållit regelbundna möten med CIF. CIF:s uppdrag ska redovisas i maj 2014.

Vidare framgår av uppdraget att Lotteriinspektionen med avseende på metodfrågor ska samråda med Brottförebyggande rådet (Brå). I början av arbetet med denna rapport hölls därför ett möte med Brå. Brå gav inspektionen tips och råd om lämplig metod för det fortsatta arbetet. Brå avrådde från att skicka ut en enkät till föreningar, dels på grund av den känsliga frågan som matchfixning ändå är - dels för att det generellt sett finns risk för att svarsfrekvensen blir förhållandevis låg, dels för att det är en tämligen tidskrävande metod. Lotteriinspektionen har istället valt att skicka ut enkäter till sju idrottsförbund, se avsnitt 4.5.2 och bilaga 5. Urvalet har gjorts mot bakgrund av hur stor omsättning vadhållningen har på idrotterna i Sverige.²

Brå rekommenderade dessutom Lotteriinspektionen att bjuda in spelbolag till ett möte för att kartlägga vilka åtgärder som aktörerna inom idrotten och spelmarknaden har vidtagit för att förhindra uppgjorda matcher. Den 13 juni 2013 arrangerade inspektionen ett möte med personer som på olika sätt arbetar i spelbranschen inom den vadhållningssektor som nås av svenska spelkonsumenter. Exempel på närvarande deltagare inom spelbranschen var oddssättare samt sådana som arbetar med säkerhets- och compliance-funktioner. I mötet deltog även representanter från idrottsrörelsen. Syftet med mötet var att jämföra vilka åtgärder de olika aktörerna har vidtagit och att ge deltagarna en möjlighet att dela erfarenheter med varandra.

Andra exempel på seminarier/konferenser som Lotteriinspektionen deltagit i och som behandlat uppgjorda matcher m.m. är seminariet ”What national networks in the EU to fight against match-fixing?”. Seminariet samordnades av Institute of International and Strategic Relations (IRIS) med stöd av EU-kommissionen och European Lotteries Association (EL)³ och syftade till att informera idrottsaktörer, spelbolag och myndigheter i EU-länderna om hotet om uppgjorda matcher och för att skapa en dialog mellan nationella intressenter.

² Jfr not 1. Svenska Golfbundet medtogs som referensgrupp.

³ En paraplyorganisation för nationella spelbolag.

Sveriges Riksidrottsförbund (RF) gavs i oktober 2013 tillfälle att lämna synpunkter på första utkastet av rapporten. Lotteriinspektionen har i stort beaktat inkomna synpunkter. En av RF:s synpunkter var att Lotteriinspektionen skulle ge Svenska Fotbollförbundet (SvFF) tillfälle att lämna synpunkter, vilket gjordes. Även SvFF:s synpunkter har i allt väsentligt beaktats.

Den 5 november 2013 anordnade Lotteriinspektionen ett journalistseminarium om matchfixning och mediebild. Vid seminariet redogjordes för Interpols syn på uppgjorda matcher och liknande företeelser, sportjournalistikens syn på ämnet och Lotteriinspektionens allmänna syn på problematiken. Seminariet avslutades med en paneldebatt med representanter från RF, Svenska Spel och Lotteriinspektionen.

För att utreda förekomsten av spelrelaterade uppgjorda matcher och liknande företeelser i Sverige har Lotteriinspektionen tagit del av olika internationella rapporter rörande nu aktuellt område, t.ex. FIFPro's⁴ "Black Book Eastern Europe".

För att göra en bedömning av hur effektiva aktörernas åtgärder har varit för att motverka problemet kring uppgjorda matcher och för att utreda behovet av samarbete mellan aktörer i framtiden, har en internationell jämförelse av regleringarna för att motverka matchfixning gjorts.

Inom ramen för Lotteriinspektionens nordiska samarbete har frågan om matchfixning diskuterats. Direktörerna för tillsynsmyndigheterna på spelområdet i Danmark, Finland, Sverige och Norge beslutade, vid ett möte på Bornholm den 29 augusti 2012, att tillsätta en gemensam nordisk arbetsgrupp mot matchfixning. En sammanfattning av den nordiska rapporten⁵ har offentliggjorts och de faktauppgifter som i denna rapport framgår rörande de nordiska ländernas arbete mot matchfixning, har hämtats från den nordiska rapporten.

2. Inledning

Svensk idrott omsätter årligen miljardbelopp. Utöver en ekonomisk betydelse står svensk idrott för många andra värden som är svåra att mäta i pengar. Idrottsrörelserna bidrar till samhället genom att inspirera människor i alla åldrar till en aktiv livsstil. I takt med globaliseringen har

⁴ FIFPro är en världsomspännande organisation för professionella fotbollsspelare.

⁵ <http://www.lotteriinspektionen.se/sv/Press/Nyheter/Matchfixning-i-de-nordiska-landerna/>.

även svensk idrott utvecklats till en del av ett internationellt utbud av sporthändelser, där nationella och internationella sportevenemang är tillgängliga för konsumenter genom mediekanaler såsom tv, internet och olika mobila plattformar (t.ex. smarta telefoner och surfplattor).

Uppgjorda matcher anses generellt sett vara ett av de största hoten mot idrotten i dag.⁶ Företeelsen strider mot idrottens grundläggande värderingar såsom integritet, rent spel och respekt för andra. Företeelsen riskerar även att stöta bort supportrar från organiserad idrott. Uppgjorda matcher och tävlingar involverar dessutom ofta organiserade kriminella nätverk som arbetar internationellt.⁷ Uppgjorda matcher är ett problem som nu är ett prioriterat område hos myndigheter, idrottsrörelsen och brottsbekämpande organ över hela världen.⁸

2.1 Den historiska kopplingen mellan sport och vadhållning

Kopplingen mellan sportutövning och vadhållning går långt tillbaka i tiden.⁹ Under de senaste årtiondena har relationen mellan sport och vadhållningsindustrin utvecklats. Idag ser vi att spelbolagen har en närvaro i stora delar av den svenska idrottsvärlden, samtidigt som omsättningen på sportrelaterad vadhållning ökar. Spelbolagens bidrag till svensk idrott uppgår idag till betydande belopp och har i många fall en avgörande betydelse för ett stort antal idrottsföreningar. Detta bidrag sker bland annat genom omfattande sponsorsavtal av de sporter som nämns i denna rapport.

2.2 Vad är vadhållning?

Idag erbjuds vadhållningsprodukter hos cirka 2 400 spelombud i Sverige för både ATG och Svenska Spel på tusentals spelobjekt. Genom de spelbolag som saknar tillstånd i Sverige tusenfaldigas detta utbud av spelobjekt på internet.

⁶ Enligt Interpol. Åsikten framförd av John Abbott, Chairman of Interpol Integrity in Sport Steering Group, Interpol vid Lotteriinspektionens journalistseminarium den 5 november 2013.

⁷ Åsikten framförd av John Abbott vid Lotteriinspektionens journalistseminarium den 5 november 2013.

⁸ Se Kommissionens meddelande En övergripande europeisk ram för onlinespel (KOM 2012596).

⁹ Ett väldokumenterat fall är det baseboll-exempel som redovisas i avsnitt 3.

2.2.1 *Vad är ett vad?*

Vad är ett vad egentligen? Genom att satsa pengar på utfallet av en framtida händelse eller på en redan inträffad men okänd händelse slår en person vad med någon annan om ett visst utfall. Ett vad kan ingås mellan privatpersoner men vanligast är att spela på utfall hos kommersiella aktörer såsom spelbolag, vadslagningsbyråer (så kallade bookmakers), eller spelbörser där ett pris på ett sannolikt utfall, ett odds, erbjuds spelkonsumenten för en aktuell händelse. Enligt svensk spellagstiftning är det endast tillståndsgivna aktörer som kan erbjuda odds i exempelvis spelbutiker, men svenskar kan som nämnts spela hos internationella operatörer som erbjuder vadhållning genom distribution över bland annat internet.

2.2.2 *Vad är odds?*

Odds är inom hasardspel och vadslagning måttförhållandet mellan vinst och insats. Ett högre odds ger mer pengar i vinst men är också mer osannolikt. Odds ges av en bookmaker eller av spelbolag. Oddset för att något ska inträffa räknas ut genom formeln $p/(1-p)$, där p är sannolikheten för att händelsen ska inträffa.

Odds brukar betecknas på två olika sätt. Det första är t.ex. 4:1 (eller 4-mot-1, 4/1, etc.) och anger att man förutom insatsen får 4 kronor tillbaka per satsad krona. Detta kallas även brittiska odds eller traditionella odds. Det andra är decimalform, t.ex. 2,2 innebär att man vinner 2,2 gånger insatsen.

2,00 gånger insatsen innebär att det är 50 procent chans att insatsen ger vinst. Oddsvärden runt denna faktor innebär högre eller mindre procentuell sannolikhet för vinst.

Odds ges som fasta eller löpande odds. Vid spel på fasta odds får spelaren det odds som förelåg då spelet lades. Vid spel med fasta odds är det spelbolaget som gör en kalkylerad risk. En felaktig oddssättning medför att bolaget får stå för kostnaden. Fasta odds benämns i vissa sammanhang som semifasta odds eftersom vissa justeringar av oddsen kan göras under spelets gång, t.ex. för att nya uppgifter kommit bolaget tillhanda. Spelobjektet stängs tillfälligt och bolaget gör en oddsjustering innan spelet på nytt öppnas. Den eventuella vinsten beräknas på det odds som gäller vid tidpunkten då spelet lades.

Löpande odds (även kallat flytande odds) eller totalisator innebär att oddsen ändras beroende på hur många som spelar på ett visst spelobjekt. Desto fler vad som läggs på ett särskilt spelobjekt, desto lägre odds får det

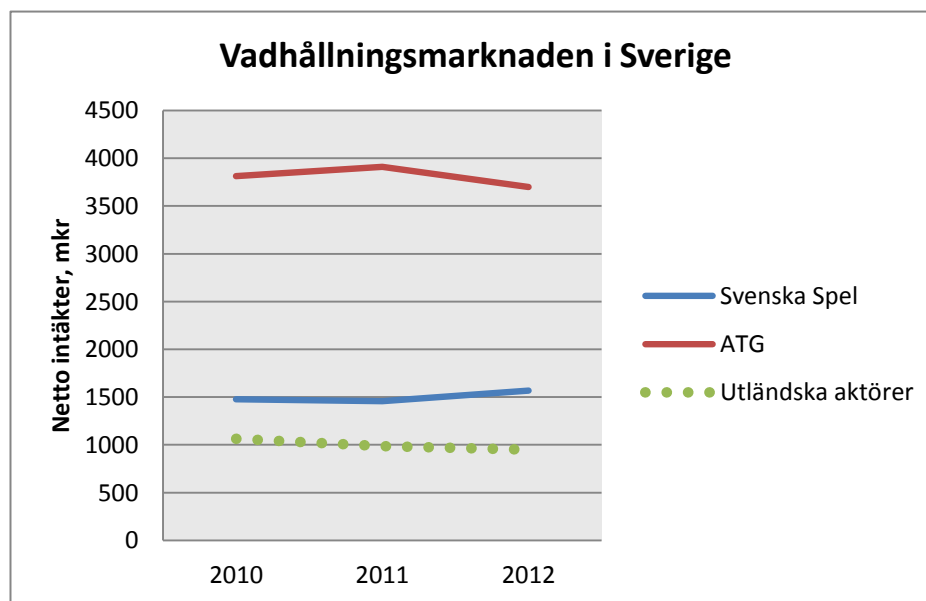
spelobjektet. Ett totalisatorbaserat odds fastställs först efter spelstoppet för evenemanget. Den som erbjuder enbart totalisatorspel tar därmed mindre ekonomisk risk än den som erbjuder fasta odds.

Hur ett odds sätts samman baseras på omvärldsdata (spelar-, lag- och seriedata m.m.), medieflödet, rykten och volymen på insatserna. Spelbolagens oddssättning går ut på att ha minst samma information som spelkonsumenten avseende spelobjektet och därigenom säkerställa ett förväntat ekonomiskt utfall.

Om ett spelbolag presenterar ett odds på ett spelobjekt för första gången och spelarna lägger stora insatser på oddset, är detta i regel en första indikator på att spelarkollektivet anser sig ha mer information än bolaget. Justeringar görs regelmässigt på denna typ av indikation.

2.3 Den svenska spelmarknaden

I Sverige har det statliga bolaget Svenska Spel tillstånd att erbjuda vadhållning på sportspel och hundkapplöpning. ATG har ensamrätt att erbjuda vadhållning på trav- och galoppsport.

Figur 1: Diagrammet visar de totala nettointäkterna (ombud och internet) för vadhållning i Sverige.

Svenska Spel har en något ökad efterfrågan på sina vadhållningsprodukter och redovisade 2012 cirka 1,6 miljarder kronor i nettointäkter. Bolaget erbjuder vadhållning på sport, nummerspel och på Melodifestivalen. Spelen erbjuds med fasta och löpande odds samt i spelpooler. Spel på

politik och samhällshändelser i övrigt tillåts inte. Den typen av spel är dock vanliga bland de aktörer som säljer spel gränsöverskridande på internet till svenska konsumenter. Svenska Spel erbjuder vadhållning på både nationell och internationell fotboll och andra idrotter som är etablerade inom det globala idrottssystemet. I dagsläget exporterar Svenska Spel vissa av sina vadhållningstjänster, nämligen Stryk-, Europa- och Topptipset, till Island och Sydafrika. Dessa länder deltar i en gemensam spelpool för nämnda produkter.

ATG erbjuder vadhållning genom totalisator och har en nedåtgående trend och nettointäkterna för 2012 uppgick till 3,6 miljarder kronor. Vid totalisatorspel är hela potten, dvs. alla insatser som är gjorda i ett lopp, uppdelad i proportion till insatserna på det vinnande spelobjektet. Även ATG exporterar vissa av sina spelprodukter till utlandet, t.ex. övriga nordiska länder, Sydafrika och Australien.

2.3.1 Oreglerad vadhållning

Nettointäkterna från den oreglerade vadhållningen i Sverige, dvs. den vadhållning som erbjuds av aktörer med licens i andra länder, uppgår till strax under 1 miljard kronor på en svagt stagnerande marknad. Lotteriinspektionen uppskattar att det oreglerade spelet har en marknadsandel på 13 procent i Sverige.¹⁰ Marknaden för vadhållning har under senare år konsoliderats och viss tillbakagång kan märkas, sannolikt till följd av att i huvudsak brittiska aktörer med licens i Gibraltar och på Malta har lämnat Sverige med sin mer direkta representation. Vadhållningstjänsterna har i högre grad koncentrerats till maltesiska aktörer med svensk anknytning, såsom Unibet och Betsson.

2.3.2 Illegal vadhållning

Illegal vadhållning, dvs. vadhållning som sker i Sverige utan tillstånd, förekommer bl.a. där sport och idrottshändelser avgörs bl.a. på idrottsarenor och travbanor. Hur mycket denna illegala vadhållning omsätter är okänt och mot bakgrund av den begränsade tiden för uppdraget har Lotteriinspektionen valt att varken försöka undersöka eller redovisa den illegala vadhållningen i samband med denna rapport.

2.4 Marknadsutveckling

Distributionen av vadhållning är i dagsläget inne i en förändringsfas, där livebetting på mobila plattformar som starkaste drivkraft kommer att få en

¹⁰ Uppgift hämtad från analysföretaget H2 Gaming Capital.

viktig roll under kommande år. Av den svenska spelmarknaden utgörs fortfarande 70-80 procent av fysiskt spel, men eftersom spelmarknaden i allt högre grad blir mobil minskar behovet av fysisk distribution.¹¹ Det kan i sammanhanget nämnas att det varje år tillkommer cirka 120 000 nyblivna svenska 18-åringar som får tillgång till en internationell spelmarknad med ett i praktiken oändligt antal vadhållningsobjekt.

Mot bakgrund av de så kallade huvudtrenderna; ökad internetpenetration, fler bredbandsuppkopplingar, ökad bandbredd, nya datorer, smarta telefoner och surfplattor samt demografiska skiften, har vadhållningsmarknaden idag en stor tillväxtpotential. Spelmarknadens aktörer är eniga om att det är inom nämnda områden som innovation sker. Många menar att 2017 kommer att bli året då utbudskurvan närmar sig den punkt då det säljs fler mobila enheter än stationära.¹²

Med ett ökat antal distributionskanaler ökar möjligheterna till reklam. Idag "streamar" spelmarknadens aktörer ett större antal evenemang för att ge bättre service till dem som konsumerar livebettingtjänster.

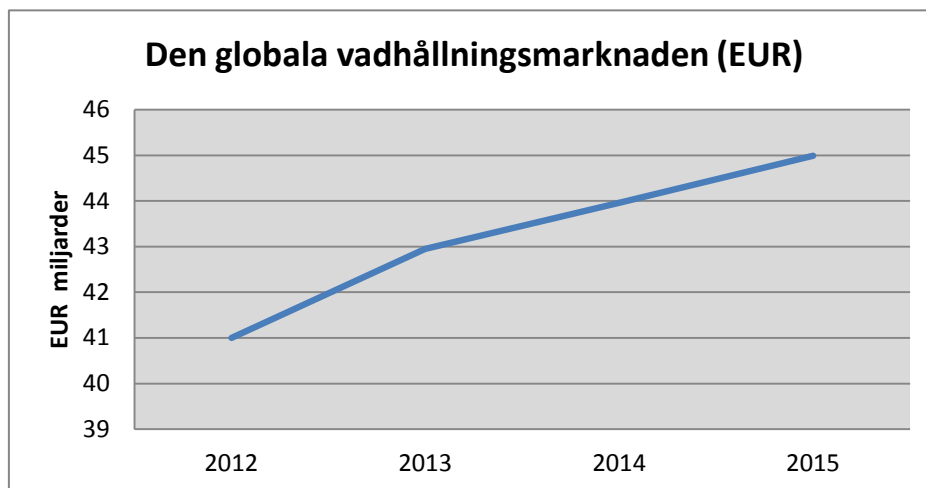
En väl fungerande reglering, demografisk utveckling och ett större geografiskt utbud kan leda till tillväxt på spelområdet. Vidare spelar dels tekniska innovationer, såsom utvecklad grafik, gränssnitt och bandbredd, dels utvecklade vadhållningstjänster och större tillgänglighet genom mobila plattformar en avgörande roll för fortsatt tillväxt inom vadhållningsområdet.

2.5 Utvecklingen på den globala marknaden för vadhållning

Enligt analysföretaget H2 Gaming Capital når den globala marknaden för vadhållning en beräknad omsättning på 41 miljarder euro under 2013. Analysföretaget anger en förväntad tillväxttakt för vadhållningsområdet på 4,8 procent årligen fram till 2015. Siffrorna omfattar såväl spel på internet som spel hos ombud.

¹¹ Sveriges digitala tillväxtbransch – Nya perspektiv på behovet av en omreglerad spelmarknad." IFN Policy Paper 50, 2011.

¹² H2 Gaming Capital.

Figur 2: Diagrammet visar nettoomsättningen på den globala vadhållningsmarknaden.

2.6 Sammanfattande kommentar om vadhållning

Ett spel på svensk hästsport kan lika gärna läggas i Las Vegas som på Solvalla. Ett vad på en svensk fotbollsmatch kan spelas hos Hong Kong Jockey Club, i en spelbutik i London eller på Svenska Spels sajt från en dator på Södermalm. Detta är exempel på vadhållningens utveckling. Denna utveckling är också intimt kopplad till idrottens kommersialisering och vår tids teknologiskiften. Ett odds informationsvärde är inte bara ett pris på ett utfall. Oddsen är ofta något som fångar medias intresse. I dessa lägen uppstår ibland möjligheten att påverka utfall för egen vinning och därmed manipulera en händelseutveckling och på så sätt påverka utfallet på ett spelobjekt.

Det ligger självklart inte i ett spelbolags intresse att förlora pengar på manipulerade idrottsresultat, eftersom det innebär en ekonomisk risk för bolaget. Bolagen kan även i sig själva bli en plattform för distribution av medel som härrör från försök till manipulation. För att så långt som möjligt förhindra detta är det viktigt att tydliga regelverk finns.

3. Uppgjorda matcher – en ny företeelse?

Uppgjorda matcher och liknande företeelser är inte något nytt fenomen och inte heller kopplingen till vadhållning. Redan för mer än två tusen år sedan, vid OS i antikens Grekland, anklagades idrottare för att ha tagit emot mutor för att förlora tävlingar. De första idrotterna att bli förknippade med uppgjorda matcher var boxning och baseball. I mitten av 1800-talet, närmare bestämt år 1865, inträffade ett av de första dokumenterade fallen av en uppgjord match då tre av New York Mutuals

spelare bestämde sig för att medvetet förlora en match. De skulle få 100 dollar var om de lyckades.¹³ Detta kan ses som ett tidigt tecken på ekonomisk vinning som motiv för utfall inom vadhållningen.

Lite drygt ett decennium senare, år 1877, hade problemet med uppgjorda matcher blivit så stort att ett förbud mot vadhållning infördes i USA. Förbudet började inte gälla förrän år 1903, men visade sig också vara verkningslöst eftersom vadhållning alltjämt förekom. Även i andra jurisdiktioner fanns förbud mot vadhållning och som också var verkningslöst.

Dåtidens ende domare i baseboll blev avstängd år 1882 efter att ha avslöjats med att ha ”riggat” ett antal matcher. Detta i utbyte mot pengar från utfall på spel. Den mest ökända händelsen under denna period var när spelare i Chicago White Sox (baseboll) försökte påverka seriens utgång år 1919 genom ett försök till en uppgjord match.

Det ovan nämnda visar med tydlighet att företeelsen att manipulera sporthändelser i samband med spel är gammal och har medfört att regelverket kring nu aktuella problem kontinuerligt utvecklats.

4. Förekomst av uppgjorda matcher och liknande företeelser i Sverige och internationellt

I detta avsnitt kommer förekomsten av uppgjorda matcher och liknande företeelser att beskrivas utifrån svensk och internationell synvinkel. Den internationella synvinkeln är viktig eftersom de svenska spelarna huvudsakligen spelar på utländska fotbollsmatcher. Som redovisats i avsnitt 2 spelar vadhållning en viktig roll för de nationella och internationella spelbolagen, både ur ett intäktsmässigt- och ett marknadsföringsperspektiv för deras övriga speltjänster.¹⁴ Vadhållningen har även en samhällspåverkan genom att den i viss mån speglar idrottens och upplevelseindustrins roll i samhället.

¹³ The Fix Is In: A History of Baseball Gambling and Game Fixing Scandals, Daniel E. Ginsberg.

¹⁴ Svenska Spels största vadslagningsobjekt, topp 5; Premier League, SHL/Elitserien, Allsvenskan, Spanska ligan och Italien Serie A.

4.1 Vad är matchfixning?

Innan man kan resonera om vilka åtgärder som behöver vidtas i fråga om ett problem är det en grundförutsättning att man definierat problemet. Vad vill man förhindra eller motverka?

I den gemensamma rapport om uppgjorda matcher som Lotteriinspektionen arbetat fram med motsvarande myndigheter i Danmark, Norge och Finland används följande definition av uppgjorda matcher/matchfixning.

”Manipulation av en idrottstävling, där involverade deltagare (idrottare, tränare, ledare, domare, etc.), för ekonomisk vinning, för sig själva eller andra, gör försök att påverka utgången av tävlingen eller enskilda händelser under tävlingen.”

Det ska observeras att definitionen kräver ekonomisk vinning för den involverade deltagaren eller för andra.

Interpols motsvarande definition är följande.

“Improperly influencing the result or course of the game for advantage.”¹⁵

eller:

”Att på ett otillbörligt sätt påverka resultatet eller utgången av en tävling för att skaffa sig en fördel.”

Såsom en definition av problemet uppgjorda matcher/matchfixning är, enligt Lotteriinspektionens mening, den senare att föredra eftersom Interpols definition är mera öppen och även omfattar fall där motivet ekonomisk vinning saknas. Mot bakgrund av regeringens uppdrag till myndigheten, som avser pengaspelsrelaterade uppgjorda matcher och liknande företeelser, är den nordiska definitionen mer relevant eftersom denna kräver ett ekonomiskt motiv. I fortsättningen av denna rapport avses således med begreppet matchfixning enbart pengaspelsrelaterade uppgjorda matcher och liknande företeelser.

¹⁵ Svenska Spels största vadslagningsobjekt, topp 5; Premier League, SHL/Elitserien, Allsvenskan, Spanska ligan och Italien Serie A.

4.2 Varför manipulera matcher och andra idrottshändelser?

Vilka faktorer är då av betydelse för den som vill manipulera ett utfall i en match eller något annat evenemang? Liksom inom många andra områden är det möjligheterna som gör tjuven, vilket innebär att avsaknad av spårbarhet, låg regleringsgrad och brist på transparens är faktorer som intresserar den som vill manipulera ett utfall för egen ekonomisk vinning. Avståndet till spelobjektet har också viss betydelse eftersom sannolikheten för engagemang bortom det rent ekonomiska minskar i takt med att spelobjektet blir mer abstrakt. I exempelvis Hong Kong torde inte ett spel på en svensk idrottshändelse få motsvarande grad av engagemang som en spelhändelse med större geografisk närhet.

Enligt International Sports Federation (SportAccord) är de två största anledningarna till matchfixning att dels tjäna pengar, ofta i samband med vadhållning, dels nå framgångar för laget, för att exempelvis förhindra nerflyttning till en lägre serie. Enligt organisationen är risken för uppgjorda matcher större hos de lag som har låga löner och i de fall där klubben har svårigheter att betala ut lönerna.

Genom att exempelvis betala ett antal nyckelspelare i ett lag en summa pengar kan någon tjäna pengar genom att spela på ett speciellt resultat. I ett typiskt scenario spelar de inblandade sedan om stora summor i t.ex. Asien, både före och under matchen. Matchen spelas och spelbolagen kan se ett avvikande spelmönster, ett oväntat matchresultat. Vid en uppgjord match är det oftast någon som på något sätt är delaktig i matchen - spelare, domare eller liknande - som är involverad i försöken att påverka matchutgången.

Matchfixning kan vara ett problem inom mer eller mindre alla idrotter. Det behöver inte röra sig om en match utan kan vara ett sätt att påverka ett resultat eller liknande och förekommer i alla typer av idrotter, och det finns ofta ett starkt samband till spel. Att försöka påverka matchutgången kan ha andra orsaker än att tjäna pengar (dessa fall behandlas inte närmare i rapporten), men det finns ett starkt samband mellan uppgjorda matcher och vadhållning. Idrotter som är vanliga i vadhållningssammanhang löper större risk att utsättas för uppgjorda resultat.

John Abbott, Interpool, menar att huliganism, rasism, dopning och matchfixning är fenomen som hotar sportens integritet. Orsaken till det växande problemet kan, enligt John Abbott, vara internationaliseringen av

sporten och vadhållningen i förening med kopplingar till organiserad kriminalitet.

Den som önskar manipulera en match kan, enligt John Abbott, närma sig spelaren eller spelarna på olika sätt. Det kan ske genom direkt kontakt, exempelvis genom att erbjuda gåvor eller kontanter eller vara indirekt, dvs. via spelarens familj eller vänner. Enligt John Abbott förekommer också hot om våld eller andra typer av hot.

4.2.1 *Den tekniska utvecklingen*

Har då den tekniska utvecklingen påverkat sportens integritet? Enligt SportAccord har möjligheten att spela på internet ökat risken för uppgjorda matcher.¹⁶ Det finns enligt organisationen två huvudanledningar till detta. Den första är att spelandet via internet har medfört ett mycket bredare utbud av produkter att spela på. När det gäller vadhållning på fotboll är det t.ex. möjligt att spela på i stort sätt vad som helst under matchen, exempelvis första målet, första hörnan och antalet gula eller röda kort, s.k. side bets. Den andra anledningen är att gränsöverskridande organiserad brottslighet kan utnyttja fördelarna med sportvadhållning via internet och bristerna i möjligheterna att upptäcka penningtvätt.

Enligt European Sports Security Association (ESSA) stämmer inte SportAccords antagande. ESSA anser att den moderna digitala tekniken har bidragit till att utveckla mer effektiva åtgärdsprogram. ESSA poängterar också att alla reglerade internettransaktioner är spårbara och därmed kan aktörerna identifiera och följa upp misstänkta spelmönster. ESSA hänvisar vidare till att marknaden för side bets har en begränsad volym.¹⁷

4.3 Hur utbredd är problemet och vad görs för att motverka det?

Det finns ett antal internationellt kända fall av matchfixning från senare tid som är värda att nämna. En stor utredning som presenterades i februari 2013 involverade Europol och polis från 13 europeiska länder. Man hade avslöjat ett omfattande kriminellt nätverk som varit inblandade i uppgjorda fotbollsmatcher. Sammanlagt 425 funktionärer, klubbtjänstemän, spelare och grova brottslingar från mer än 15 länder misstänktes vara inblandade i försök att ”fixa” mer än 380 professionella matcher. Bland dessa matcher

¹⁶ Integrity in Sport, Understanding and preventing match-fixing (SportAccord – International Sports Federation), s. 31 ff.

¹⁷ ESSA Integrity report 2012.

förekom VM- och EM- kvalmatcher, två UEFA Champions League-matcher och flera toppmatcher i europeiska nationella ligor. Dessutom identifierades ytterligare 300 misstänkta matcher utanför Europa, främst i Afrika, Asien samt i Syd- och Centralamerika. Verksamheten ingick som en del i välplanerad brottslig operation, vilken enligt Europol genererade över 8 000 000 euro i spelvinster och omfattade över 2 000 000 euro i betalningar till dem som deltog i matcherna.

I härvan ingick det så kallade Bochum-fallet, som upptäcktes av en slump. Polisen i Bochum, Tyskland, skulle avlyssna en kriminell grupp i hopp om att få bevis för olika kriminella handlingar. Av en slump fick polisen i stället höra diskussioner om uppgjorda matcher. Flera av de inblandade dömdes till fängelse i tre år. Fallet har kallats det största matchfixningsfallet i Europas historia.

I maj 2012 ingrep polisen vid ett träningsläger i Italien inför fotbolls-EM 2012 och 17 personer arresterades. Flera spelare är under utredning misstänkta för att ha medverkat till uppgjorda matcher. Sommaren 2012 skakades också den norska fotbollen av misstankar om ett antal uppgjorda fotbollsmatcher där stora summor spelats på oväntade resultat och som också blev slutresultatet i matcherna.¹⁸

Åklagare i Estland åtalade den 2 december 2013 elva personer som ska ha varit delaktiga i uppgjorda fotbollsmatcher, både i den inhemska ligan men också i flera Europa League-matcher säsongen 2011-2012. Enligt ett uttalande från åklagarmyndigheten ska personerna ha bluffat sig till drygt 960 000 kr.¹⁹

De ovan nämnda fallen är bara några exempel på internationellt uppmärksammade uppgjorda matcher som skakat idrottsvärlden under den senaste tiden.

4.3.1 *Arbetet mot matchfixning i Europa*

Under de senaste åren har problemet med uppgjorda matcher, särskilt sådana som är kopplade till vadållning på sport, blivit en alltmer uppmärksam fråga. I Europa har frågan stor aktualitet och den diskuteras ofta inom EU:s olika institutioner. Både Fédération Internationale de Football Associations (FIFA) och Internationella olympiska kommittén (IOK) har uttryckt oro över uppgjorda

¹⁸ Se mer om det norska fallet under avsnitt 4.2.2.

¹⁹ TT-Reuters den 3 december 2013.

idrottsevenemang och IOK har uppfattningen att problemet kan vara större än dopning.

I EU-kommissionens meddelande ”Utveckling av idrottens europeiska dimension” från 2011 fastställs uttryckligen att uppgjorda matcher är ett hot mot idrottens etik och integritet. Problemet med uppgjorda matcher behandlades också i EU-kommissionens grönbok om onlinespel 2011.

Europaparlamentet antog en skriftlig förklaring om korruptionsbekämpning i europeisk idrott i juni 2011 och en resolution om utveckling av idrottens europeiska dimension i februari 2012. I båda dessa skrivelser efterlystes mer internationellt samarbete för att bekämpa uppgjorda matcher. I november 2011 antog Europeiska unionens råd slutsatser om bekämpande av uppgjorda matcher, där kommissionen, medlemsstaterna och icke-statliga intressenter uppmanades att samarbeta och vidta åtgärder på olika nivåer för att förbättra hur uppgjorda matcher hanteras inom EU.²⁰

IOK lanserade i mars 2011 en arbetsgrupp bestående av företrädare från idrottsrörelsen, offentliga myndigheter, internationella organisationer och spelbolag som skulle föreslå tillvägagångssätt för att bekämpa oriktig och olaglig vadhållning om idrott och lägga fram en plan för uppföljningsåtgärder. En sådan plan antogs i Lausanne i februari 2012.

Europarådet har uppmärksammat problematiken kring uppgjorda matcher. Under 2011 beslutade rådet om ett antal rekommendationer på området som ska ligga till grund för en konvention som ska förhandlas med start 2013. Förslaget till konvention innehåller punkter om en generell lagstiftning, förebyggande åtgärder, samarbete mellan berörda organisationer, sanktioner m.m. Europarådets mål är att ett fungerande system mot uppgjorda matcher ska vara igång om cirka fem år.

Även branschorganisationer inom spelsektorn har uttryckt sin oro för problemet matchfixning. Bland annat har EL föreslagit en åtstramning av reglerna för sportvadhållning och vill exempelvis förbjuda vadhållningstjänster, såsom Asian handicap, för att motverka uppgjorda matcher vid idrottsevenemang. Förslaget till självreglering är godkänt av sammanslutningens medlemmar och innebär även begränsningar när det gäller insatser, återbetalning och vilka tävlingsformer man kan spela på.

²⁰ Kommissionens meddelande En övergripande europeisk ram för onlinespel (KOM 2012596).

När det gäller frågan om vilka åtgärder som ska vidtas för att minska riskerna för uppgjorda matcher går - som framgår av det tidigare anförda - åsikterna isär mellan de olika organisationerna. Denna diskrepans beror bl.a. på att det är svårt att bestämma vilken typ av vadhållning som eventuellt ska förbjudas och varför. Vissa anser att detta sannolikt görs bäst i samarbete mellan länder. Andra anser att detta bör regleras på nationell nivå. De argument som talar för ett internationellt samarbete är att de som arrangerar de uppgjorda matcherna kommer från olika länder. Härtill kommer att många aktörer erbjuder spel på matcher utanför det land där de innehar en licens. Myndigheterna i tillståndslandet kommer därför i många fall inte att ha någon möjlighet att utöva tillsyn över hela kedjan av inblandade med mindre än att ett omfattande informationsutbyte äger rum.

Även om meningarna går isär om hur problemet med uppgjorda matcher ska lösas är, såvitt känt, alla intressenter överens om att berörda organisationer måste samarbeta för att minska problemen. Lotteriinspektionen delar bedömningen att internationellt samarbete mellan idrottsorganisationer, ansvariga departement, spelbolag, tillsynsmyndigheter och polisen är av stor betydelse. Initiativen som har tagits av internationella institutioner som IOK, Europarådet och EU-kommissionen visar på behov av samordnade åtgärder. Enligt Lotteriinspektionens mening visar den europeiska hållningen att både idrotten och spelbolagen bör uppmuntra en kultur som bidrar till att motverka uppgjorda matcher och andra vadhållningshändelser.

Den allra största delen av det spel som erbjuds och är tillgängligt för svenska spelare avser fotbollsmatcher i följande länder: England, Tyskland, Frankrike, Italien och Spanien. En kortfattad redogörelse för vilken lagstiftning dessa länder har och som kan bli aktuell när det gäller matchfixning återfinns i bilaga 2.²¹

4.3.2 *Norden*

De nordiska länderna har genom åren fått uppleva misstankar om att matcher inte alltid har avgjorts på sportsliga grunder. Nedan redogörs kortfattat för situationen i de övriga nordiska länderna (lagstiftningen i dessa länder redovisas i bilaga 2).

²¹ Källa: Match-fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 2012, KEA European Affairs.

Finland

På senare tid har det framkommit indikationer på att uppgjorda matcher och organiserad brottslighet förekommer i den finska idrottsvärlden. Manipulering av resultat har påverkat både det finska spelbolaget Veikkaus Oy och internationella spelaktörer. Den finska tillsynsmyndigheten anser ändå att det är relativt ovanligt med uppgjorda matcher i Finland.

Det första kända finska fallet av uppgjorda matcher är från 1998 i sporten boboll, en finsk variant av baseball. Flera lag från den högsta serien var inblandade, allt från spelare till ledare och andra ansvariga inom lagen. Bedrägeriet upptäcktes först ett år senare och ett stort antal personer förhöordes av den finska polisen. Av dessa dömdes slutligen ett dussintal till böter för bedrägeri. Det finska nationella spelbolagets förlust uppgick till cirka 2,3 miljoner euro och under flera år därefter erbjöd inte bolaget något spel på sporten.

Enligt finska myndigheter har under senare år flera uppgjorda fotbollsmatcher förekommit i högsta serien i Finland. Dessa fall har lett till fällande domar för bedrägeri och bestickning. I vissa fall var några av gärningsmännen kända internationellt som personer med kopplingar till brottslig verksamhet kring uppgjorda matcher.

Som angetts ovan kan man enligt den finska straffrättsliga regleringen bli dömd för bedrägeri och mutor i samband med matchfixning.

Finland har ingen lagstiftning som direkt behandlar problematiken med uppgjorda matcher, men den finska brottsbalken (39/1889) reglerar ett antal brott som kan bli aktuella.

Norge

Sommaren 2012 avslöjades det att två fotbollsmatcher i division 2 var uppgjorda i Norge. Det gällde Østsiden-Follo och Frigg-Asker. Det spelades på att favoriterna Follo och Asker skulle förlora sina matcher. Matcherna polisanmäldes och polisen undersöker fortfarande fallet. I december 2012 tillkännagavs att sex personer var misstänkta, varav två svenskar.

Ungefär samtidigt uppdagades det att EM-kvalmatchen i fotboll mellan Norge och Malta, som spelades 2007, varit uppgjord. Maltesiska spelare visade sig vara mutade. Det finns misstankar om att även en fotbollsmatch i den högsta serien i Norge varit uppgjord av samma personer som är misstänkta för att ligga bakom Malta-matchen. Det finns enligt norska

myndigheter starka indikationer på att kvalmatchen till Europa League mellan Aalesund FK och det albanska laget Tirana som spelades i augusti 2012 var uppgjord.

Efter att de ovan nämnda matcherna avslöjades i media inrättades en arbetsgrupp för att ta fram en nationell handlingsplan mot uppgjorda matcher.²² I planen föreslås åtgärder från de olika aktörerna. Bland förslagen finns:

- Öka medvetenheten om att uppgjorda matcher förekommer.
- Prioritera arbetet att medvetandegöra problemet med uppgjorda matcher inom idrotten.
- Övervaka och reglera av spelverksamheten.
- Förstärka idrottens regelverk mot uppgjorda matcher.
- Stärka norskt deltagande i det internationella samarbetet mot uppgjorda matcher.

Norge har inte någon särskild lagstiftning som behandlar matchfixning och manipulation av sportresultat.

Danmark

Även i Danmark har misstänkta fall av uppgjorda fotbollsmatcher förekommit. De har rört fotbollsspelare som spelat på att det egna laget ska förlora eller vinna.

I två av fallen meddelade det danska fotbollsförbundet spelarna en varning. I det tredje fallet blev en fotbollsspelare avstängd i åtta matcher. I samtliga fall hade spelarna satsat pengar på att de skulle förlora matchen som de själva skulle delta i.

I det fjärde och senaste publicerade fallet var flera personer misstänkta. Till slut stängde fotbollsförbundet av en spelare i sex månader för att ha satsat pengar på att det egna laget skulle vinna, i en match han själv skulle spela.

Vadhållningen i Danmark har nyligen liberaliserats och i samband med det har regler införts för att förhindra matchfixning/uppgjorda matcher.

I maj 2013 antog Danmarks Idrottsförbund regler som syftar till att förebygga och motverka uppgjorda matcher. Reglerna förbjuder självfallet

²² "Nasjonal handlingsplan mot kampfiksing i idretten 2013-2015" framtagen i ett samarbete mellan Justis- och beredskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Norges idrettsförbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Fotballförbund, Norsk Tipping AS och Lotteri- og stiftelsestilsynet.

uppgjorda matcher, men också ett antal andra liknande typer av oetiskt beteende, inklusive vadhållning på en spelares egna matcher.

Reglerna gäller för alla 61 specialidrottsförbund som är medlemmar i Danmarks Idrottsförbund. Det danska fotbollsförbundet har således anslutit sig till dessa regler. Reglerna gäller idrottsmän, domare, utbildare, chefer och andra personer som är involverade i dansk idrott. Enligt reglerna avses med uppgjorda matcher följande: Att på ett otillåtet sätt förändra eller påverka utgången/resultatet av en idrottstävling i syfte att dra nytta eller vinning för sig själv eller andra och för att eliminera en del av den osäkerhet som är förknippad med utvecklingen eller utfallet av idrottstävlingar.

Danmarks Idrottsförbund har inrättat en särskild funktion för att utreda och förbereda ärenden som rör matchfixning. Alla som omfattas av reglerna är skyldiga att – när man får kännedom om regelbrott - informera funktionen om detta.

Ett särskilt bestraffningsorgan kommer att avgöra de fall som tas upp. Sanktionerna kan bestå av tillfälliga eller permanenta förbud, böter, indragning av prispengar och liknande disciplinära påföljder.

4.3.3 *Branschens samarbeten på europeisk nivå*

Den europeiska spelbranschen ser allvarligt på förekomsten av uppgjorda matcher och har sett behovet av internationellt samarbete. Detta sker idag bland annat genom organisationerna ESSA och EL.

ESSA

Den ideella organisationen ESSA bildades 2005 av ett antal privata onlinespelbolag för att skydda sporten från korruption. Vid den tiden var matchfixningsskandalen som kallades "Hoyzer-affären" aktuell; en tysk fotbollsdomare vid namn Robert Hoyzer dömdes för att ha påverkat resultatet i ett antal fotbollsmatcher.

ESSA:s medlemmar arbetar med ett så kallat Early Warning System för att identifiera och upptäcka misstänkta spelmönster och insiderinformation. Detta görs med hjälp av avancerad riskbedömning och säkerhetssystem. Systemet håller även reda på vem som satsar på vad och från vilken IP-adress man spelar m.m. Denna information kan sedan, vid behov, kommuniceras till berörda rättsvårdande myndigheter och idrottsorganisationer. ESSA har skrivit samarbetsavtal, Memorandum of

Understanding, med omkring 20 internationella och nationella sportorganisationer.

Enligt ESSA larmade dess medlemmar om 109 fall av misstänkta spelmönster under 2012. Efter vidare utredning av ESSA sjönk antalet ifrågasatta fall till sex stycken. Dessa rapporterades till berörda sportorganisationer och myndigheter.²³

EL

EL startade 2005 ett system som ger möjlighet att utbyta information om misstänkta spel på sportevenemang med Union of European Football Associations (UEFA), FIFA, IOK och andra relevanta organisationer. Systemet kallas European Lotteries Monitoring System, i fortsättningen kallat ELMS.

EL:s medlemmar har antagit resolutionen ”Allmän ordning och idrottens integritet”, där EL förbinder sig att arbeta för ett stort antal konkreta åtgärder inom detta område, såsom att:

- Expandera ELMS till ett globalt övervakningssystem för sportspel som inkluderar medlemmar i World Lottery Association (WLA).
- Främja idén om att inrätta en internationell myndighet för idrottens integritet.
- Främja idén om en obligatorisk ”solidaritets- och integritetsavgift” från alla spelbolag för att stödja åtgärder som behövs för att bekämpa manipulationer av idrottsevenemang.
- Marknadsföra en effektiv lagstiftning som motverkar penningtvätt i samband med vadhållning.
- Uppmana tillsynsmyndigheter att fortsätta att begränsa/förbjuda vissa typer av vadhållning som utgör en stor risk för integriteten i idrottstävlingar och att sätta gränser för vinståterbetalningen.

4.4 Förekomst av uppgjorda matcher i Sverige

Hösten 2012 informerades Lotteriinspektionen om att Svenska Spel polisanmält en misstänkt uppgjord fotbollsmatch i division 2 efter att ha sett misstänkta spelmönster i spel lagda hos ombud inom ett begränsat geografiskt område. Polisens korruptionsenhet inledde en förundersökning i ärendet, men den lades ner i juni 2013 eftersom det inte gick att bevisa att

²³ ESSA Integrity report 2012.

något brott begåtts.²⁴ Detta ärende har inte fått någon större uppmärksamhet i Sverige.

I början av 2013 kom det till Lotteriinspektionens kännedom att det i december 2012 hade spelats en basketmatch med tveksamt domslut. Domaren blev efter utredning inte avstängd²⁵, men däremot tilldelas personen i fråga inte några nya domaruppdrag. Enligt Svenska Basketbollförbundet (SBBF) är detta något som aldrig tidigare har hänt. Samtidigt har Svenska Spel gjort utredningar avseende misstänkt spel på matchen och funnit misstänkta spelmönster för vad lagda hos ombud. Svenska Spel polisanmälde denna händelse tillsammans med SBBF. Mot bakgrund av det utredningsarbete som utförts och att fortsatt utredningsarbete inte förväntades leda till ny information som kunde föra utredningen framåt, sänkades anledning att fullfölja ärendet. Förundersökningen lades ner den 17 juni 2013.²⁶ Eftersom både Svenska Spel och SBBF anser att fallet inte är färdigutrett lämnade de i början av december 2013 in en utvidgad polisanmälan avseende händelsen.

Under sommaren och hösten 2013 har flera fall av misstänkta spelmönster upptäckts av Svenska Spels automatiserade övervakningssystem. Dessa har rört främst fotbollsmatcher i division 1 och 2 men även en match i Superettan har varit aktuell. Följande matcher har Svenska Spel stoppat vadhållning på sedan maj månad:

2013-05-04	IK Sleipner-Motala AIF FK	Div 2 Sö. Svealand
2013-06-08	Sävedalens IF-Karlslunds IF	Div 2 No. Götaland
2013-06-10	Syrianska IF Kerburan – Kvarnsmedens IK	Div 2. No. Svealand
2013-08-16	IS Halmia – IF Limhamn Bunkeflo	Div 1 Södra
2013-08-17	Ljungby IF – KSF Prespa Birlik	Div 2 Sö. Götaland
2013-08-17	Eskilsminne IF – Råslätts SK	Div 2 Vä. Götaland
2013-08-19	Lunds BK – Kristiansstad FF	Div 1 Södra
2013-09-13	GAIS – IFK Värnamo	Superettan
2013-09-22	Karlstad BK – Qviding FIF	Div 1 Södra
2013-09-23	IF Limhamn Bunkeflo – Lunds BK	Div 1 Södra

²⁴ 0104-K193-12.

²⁵ Enligt reglementet går det inte att stänga av en domare när denne har gjort något felaktigt, däremot kan man upphöra med att tilldela personen nya uppdrag.

²⁶ Avskrivningsbeslutet fattades med stöd av 23 kap. 4 § 2 stycket rättegångsbalken. Polisens diarienummer var 0104-K32-13.

Av dessa matcher har Svenska Spel polisanmält sex stycken.²⁷
Utredningarna har hittills inte lett till några synbara resultat.

Innan nämnda händelser har det i Sverige inte rapporterats om några större ”spelskandaler”. År 1990 inträffade dock vad som brukar benämnas ”spelskandalen”. Tidningen Expressen publicerade en krönika som handlade om en spelkupp mot dåvarande Tipstjänst (nuvarande AB Svenska Spel). Enligt krönikan skulle fem bandymatcher ha varit uppgjorda i förväg. Reaktionen i idrottssverige blev enorm. De utpekade lagen slog ifrån sig anklagelserna och anmälde tidningen och dess ansvarige utgivare till pressombudsmannen. Ärendet gick vidare till domstol gällande tryckfrihetsbrott, men tidningen friades på samtliga 176 åtalpunkter. Tio år senare, i januari 2000, efter att fallet hade preskriberats, framkom att åtminstone en bandymatch faktiskt hade varit uppgjord. Medierna påstod nu att de inblandade lagen mycket väl hade känt till skandalen och att de var köpta, men att det inträffade hade tystnats ner i syfte att upprätthålla föreningarnas anseende och fasad utåt.

Ett exempel på händelser som fick en mindre medial uppmärksamhet i Sverige är några basketmatcher under 2007.²⁸ I dessa fall rörde det sig om spel som skedde via internet till flera spelanordnare med licens utanför Sverige. Efter dessa misstankar om matchfixning slutade inblandade bolag att erbjuda spel på basket under en period. Svenska Spel erbjöd vid tiden för dessa händelser inte vadhållning på basket. Händelsen ledde även till att Svenska Basketbollförbundet träffade avtal med ESSA i syfte att förebygga och ta fram fakta vid misstankar om manipulerat spel.

Inom hästsporten får begreppet matchfixning tolkas något annorlunda än inom andra sporter eftersom det inom svensk hästsport är upp till 15 ekipage som ställs mot varandra. Därigenom kan man anta att svårigheten ökar för den som på förhand vill säkerställa en given utgång av ett enskilt lopp. Än svårare blir det naturligtvis om någon på förhand vill säkerställa utgången av flera lopp, t.ex. samtliga lopp i ett flerloppssystem av de så kallade V-spelen, såsom t.ex. V4, V75 och V86. I Sverige är V-spelen mest populära och utgör över 79 procent av den totala omsättningen på totalisatorspel. De enkla spelformerna såsom plats och vinnare har endast 21 procent av omsättningen.

²⁷ Enligt uppgift från Svenska Spel.

²⁸ Uppgifter från Svenska Basketbollförbundet.

Men det finns några förutsättningar som kan förändra bilden av enskilda lopp. Det är när två eller flera hästar i ett lopp tränas av samma tränare/stall eller om två eller flera hästar i ett lopp har samma ägare. En viss uppmärksamhet har riktats mot tränare och kuskar när det gäller så kallade stallkörningar, där kuskar inte kör för att vinna lopp. Det kan antingen vara för att låta en annan häst i egen träning vinna eller ge en fördel t.ex. till en anhörig som också är kusk i loppet. Detta beteende behöver nödvändigtvis inte vara kopplat till spel, men företeelsen väcker ändå irritation hos spelare och allmänhet och har lett till debatt i sociala medier och tidningar. Misstankar om stallkörningar har förekommit genom åren, men sportens organisationer, Svensk Travsport och Svensk Galopp, har inte sedan 1988 kunna leda i bevis att så skett. År 1988 stängdes en kusk av i 10 år för att medvetet ha förlorat ett lopp till sin svåger. Själv kom kusken tvåa med loppets favorit.

I Frankrike motverkar man stallkörningar genom så kallat stallspel. Det innebär att när man spelar på ”vinnare” läggs hästar i loppet från samma ägare ihop till ett spel. Den här typen av spel innebär att den som spelar på den ena hästen får de andra hästarna med ”på köpet”. Enligt ATG skulle denna form vara svår att tillämpa i Sverige eftersom hästägandet ofta sker i bolagsform och att en person kan äga andelar i flera hästar. Det har tidigare förekommit en variant av detta i Sverige. Hästar från samma tränare lades ihop till ett spelobjekt om de startade i samma lopp. Spelformen togs bort på 60-talet eftersom den visade sig vara för lätt att manipulera.

4.4.1 *Lagstiftningen i Sverige*

Vad har då Sverige för lagstiftning som kan bli tillämplig när det gäller problemet med uppgjorda matcher och liknande företeelser?

I brottsbalken torde i huvudsak följande brott mot liv och hälsa kunna bli aktuella beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Misshandel, BrB 3 kap. 5 §

Olaga tvång, BrB 4 kap. 4 §

Olaga hot, BrB 4 kap. 5 §

Beroende på omständigheterna kan brotten vara grova. Försök till misshandel samt grovt olaga tvång är också straffbart.

De brott som kanske mer naturligt blir aktuella när det rör sig om uppgjorda matcher eller idrottshändelser är följande:

Bedrägeri, BrB 9 kap. 1 §
 Utpressning, BrB 9 kap. 4 §
 Oredligt förfarande, BrB 9 kap. 8 §
 Mutbrotten (tagande och givande av muta), BrB 10 kap. 5 a och 5 b §§

Beroende på omständigheterna kan brotten, med undantag för oredligt förfarande, vara grova. Försök till dessa brott är också, med undantag för oredligt förfarande, straffbart.

När det gäller bestämmelsen i BrB 10 kap. 5 a § infördes denna så sent som den 1 juli 2012 och innebär en utvidgning av personkretsen som kan bli aktuell i fråga om tagande av muta. Enligt bestämmelsen omfattar personkretsen även den som är deltagare eller funktionär i en tävling som är föremål för allmänt anordnad vadhållning och det är fråga om en otillbörlig förmån för hans eller hennes fullgörande av uppgifter vid tävlingen.

Utvidgningen motiverades enligt följande. ”Att korruption kan förekomma också i andra förtroenderelationer än anställnings- och uppdragsförhållanden är utan vidare klart, men har hittills inte föranlett kriminalisering. Så kan man t.ex. tänka sig situationer som går ut på att en icke anställd idrottsman till skada för klubbens anseende tar muta för att inte göra sitt bästa i en tävling eller att en medlem av ett politiskt parti tar muta för att begå en illojal handling mot partiet. Att tagande och givande av muta i sådana sammanhang inte omfattas av straffansvar framstår för regeringen som en i de flesta fall fortfarande rimlig avgränsning. Annorlunda kan det emellertid förhålla sig om situationen skulle beröra även något annat beaktansvärt intresse. För bl.a. idrottens del måste anses att ett sådant tillkommande intresse numera utgörs av integriteten hos de system för kommersiell vadhållning som tillåts i anslutning till tävlingar och som omsätter mycket stora belopp. Det finns därför anledning att överväga om tagande och givande av muta i framtiden bör vara straffbart även i det fallet att den som tar emot mutan är deltagare eller funktionär i en tävling som är föremål för sådan allmänt anordnad vadhållning och mutan har ett samband med hans eller hennes fullgörande av uppgifter vid tävlingen.”²⁹

²⁹ Prop. 2011/2012:79, En reformerad mutlagstiftning, s. 18f.

I specialmotiveringen till BrB 10 kap. 5 a § andra meningen anförs följande.

”Enligt andra meningen kan ansvar för tagande av muta komma i fråga även för deltagare och funktionärer i vissa tävlingar. För detta krävs att tävlingen är föremål för allmänt anordnad vadhållning och att den förmån som deltagaren eller funktionären tar emot, godtar ett löfte om eller begär är otillbörlig. Innebörden av otillbörlighetsbedömningen och vad det innebär att påverka respektive belöna har berörts i anslutning till vad som sagts om det enligt första meningen straffbelagda beteendet och har motsvarande tillämpning här.

Med tävling avses alla slags evenemang som innefattar att prestationer mäts mot varandra. Vid sidan av idrottstävlingar träffas bestämmelsen således även sådant som schackturneringar och sammanhang där upphovsmäns alster tävlar mot varandra. Deltagare är den som själv är tävlande, individuellt eller i grupp. Till kategorin funktionärer hör givetvis först och främst domare och jurymedlemmar och andra som ensamma eller tillsammans med en begränsad krets har ett bestämmande inflytande över bedömningen och rangordningen av prestationerna. Även andra är emellertid att se som funktionärer. Så är t.ex. fallet med den som i omedelbar anslutning till tävlingen har i uppgift att utföra en enligt reglerna obligatorisk besiktning eller medicinsk undersökning, vars resultat avgör om deltagande i tävlingen alls ska få ske. För nu aktuella ändamål menas med funktionär också en person som utövar ledning över det sätt på vilket deltagaren eller deltagarna utför sina prestationer, t.ex. i egenskap av tränare, lagledare eller delegationsledare.

En viktig begränsning av det straffbara området följer av att den aktuella tävlingen ska vara föremål för allmänt anordnad vadhållning. Med vadhållning avses att pengar satsas på utfallet av en viss händelse och begreppet har här samma innebörd som i lotterilagen. Enligt 3 § lotterilagen är vadhållning således en form av lotteri, vilket enligt samma bestämmelse i sin tur är en verksamhet där en eller flera deltagare – med eller utan insats – kan få en vinst till ett högre värde än vad var och en av de övriga deltagarna kan få. En vadhållning är allmänt anordnad om den är öppen för allmänheten och bedrivs med de tillstånd av myndighet som kan vara nödvändiga. För svenska förhållanden träffas således vadhållning som tillåts enligt lotterilagen.

Om deltagaren eller funktionären skulle vara arbetstagare eller uppdragstagare, tillämpas i stället första meningen.”³⁰

Det ovan anförda visar att vi i Sverige i princip bara har en reglering som framtagits i avsikt att motverka det problem som behandlas i rapporten, regleringen i BrB 10 kap 5 a §. Redogörelsen visar också att det finns ageranden som kan anses utgöra matchfixning och som inte omfattas av gällande lagregler. Exempel på sådana ageranden är främst handlingar som saknar inslag av vilseledande eller våld. Vilka åtgärder som föreslås i sådana situationer återkommer Lotteriinspektionen till i avsnitt 5.3.

4.5 Sportens åtgärder

4.5.1 RF

Våren 2013 tecknade RF och Svenska Spel ett avtal som löper till och med våren 2015. Avtalet innebär att en heltidstjänst har inrättats på RF där den som innehar tjänsten kommer att ansvara för information, utbildningsstöd och samordning gentemot specialidrottsförbunden. I tjänsten ingår även att arbeta med myndigheter, internationella organisationer, spelbolag, forskare och andra intressenter.³¹

De specialidrottsförbund som Lotteriinspektionen har studerat inom ramen för denna rapport har alla skrivningar i sina tävlingsbestämmelser som gäller vadhållning på egen match. Den som kan påverka resultatet får varken själv eller via ombud ingå någon form av vadhållning angående matchens utgång. Detta gäller både inom och utom riket. De som omfattas av förbudet är exempelvis spelare, tränare, domare, funktionärer, styrelser och lagpersonal. Om någon i denna personkrets blir kontaktad för att medverka till manipulation gäller, i varje fall för fotboll och handboll, att denne är skyldig att omgående underrätta relevant förbund. Medverkan eller försök till medverkan att manipulera en match ska anmälas enligt RF:s bestraffningsregler.³²

RF:s stadgar gäller för alla medlemsförbund och dess medlemsföreningar samt föreningarnas medlemmar. I första kapitlet i RF:s stadgar anges att rent spel och ärlighet är en förutsättning för tävlande på lika villkor. Detta innebär att man ska hålla sig inom ramarna för överenskommelser och ha en god etik och moral. Det innefattar även att verka mot fusk, dopning

³⁰ A.a. s. 44 f.

³¹ Se <http://www.mynewsdesk.com/se/pressroom/riksidrottsforbundet/pressrelease/view/rf-och-svenska-spel-i-nytt-samarbete-foer-att-foerebygga-matchfixing-854952>.

³² Se 14 kapitlet i RF:s stadgar.

och en osund ekonomi, mot mobbning, trakasserier och våld både på och utanför idrottsarenan. I stadgarnas kapitel 14 finns en så kallad bestraffningskatalog med en uppräknig av handlingar som kan leda till idrottslig sanktion, oavsett inom vilken idrott de sker. Uppgjorda matcher skulle troligen kunna aktualisera 2 § punkterna 9, 12, 13 eller 14.

Enligt uppgift från RF har förbundets högsta dömande instans, Riksidrottsnämnden, inte bestraffat någon utövare eller ledare för uppgjorda matcher. Det finns dock ett fall där en ishockeytränare coachade sitt lag till en sämre prestation för att på det sättet försöka få ett på förhand tippat enklare motstånd i slutspelet.

4.5.2 *Specialidrottsförbunden*

Lotteriinspektionen har i en enkät tillfrågat³³ sju specialidrottsförbund för fotboll, ishockey, handboll, bandy, innebandy, basket och golf om hur förbunden ser på problemet med manipulation av idrottstävlingar och hur de arbetar för att förhindra att sådant förekommer.

Svenska Ishockeyförbundet svarar att det hittills inte har förekommit många ärenden, men att förbundet inser att det kan bli ett problem i framtiden. Förbundet har ingen uppfattning alls om vilka lagbrott som kan bli aktuella men det har en utpekad kontaktperson som arbetar med frågor som gäller uppgjorda matcher. Om det blir aktuellt med anmälningar, hanteras dessa i tävlingsnämnden. Utöver detta har ett samarbete inletts med RF och spelarfacket SICO har börjat utbilda sina spelare i Svenska Hockeyligan och Hockeyallsvenskan.

Handbollförbundet har i sitt svar uppgett att det i stort sett inte är något problem i Sverige med uppgjorda matcher inom handbollen, men att ett fall i Frankrike har uppmärksammats. Detta har medfört att förbundet inte är helt främmande för att det kan förekomma uppgjorda handbollsmatcher också i Sverige. Förbundet uppger att det har en ganska god uppfattning om vilka lagbrott som kan bli aktuella vid uppgjorda matcher eller tävlingar. Inom handbollen är VD och tävlingsavdelningen ansvariga för arbetet med att motverka uppgjorda matcher. Handbollförbundet har i sina tävlingsbestämmelser en strategi för att motverka uppgjorda matcher. Av tävlingsbestämmelserna framgår även vilka sanktioner eller bestraffningar som kan bli aktuella.

³³ Fotbollsförbundet har i ett annat sammanhang lämnat uppgifter till Lotteriinspektionen om förbundets arbete mot matchfixning.

Svenska Bandyförbundet uppger att uppgjorda matcher har förekommit inom sporten tidigare, men att det var för många år sedan. För tre år sedan fanns det misstankar om ett uppgjord matcher i Bandy-VM:s B-grupp. Förbundet har ingen särskilt utpekad person som ansvarar för dessa frågor och det finns inte heller någon handlingsplan för att motverka företeelsen. Däremot framgår av tävlingsbestämmelserna att spelarna inte får spela på egen match.

Svenska Innebandyförbundet svarar att det inte har några indikationer på att det förekommer uppgjorda matcher inom sporten. Det kan självklart finnas och förbundet anser att det behöver utveckla sitt arbete kring uppgjorda matcher. Förbundet tror att risken att utsättas för uppgjorda matcher via internationella kriminella organisationer är liten. Det förekommer väldigt lite vadhållning på innebandy som internationellt sett är en liten idrott. Kännedomen om vilka lagbrott som kan bli aktuella är ganska god enligt förbundet. I dagsläget finns ingen utpekad person som har ansvaret för dessa frågor men mot bakgrund av vad som har hänt internationellt och inom fotbollen i Sverige har man påbörjat diskussioner med RF om hur arbetet kan utvecklas.

Svenska Basketbollförbundet uppger i sitt svar att det anser att uppgjorda matcher är ett ganska litet förekommande problem inom sporten men menar samtidigt att det räcker med en misstanke för att det ska anses vara ett problem. Vidare uppger förbundet att det under 2012 hade tre till fem misstänkta matcher inom basketen som det har polisanmält tillsammans med Svenska Spel. Anmälan blev sedermera nedlagd. Förbundet svarar att det har en ganska god kännedom om vilka lagbrott som kan bli aktuella att och det har en särskilt utpekad person som har ansvar för dessa frågor.

Svenska Golf förbundet svarar att det har ett regelverk som förbjuder amatörspelare att spela om pengar och pengars värde. Det finns inte heller något intresse för allmänheten att spela på amatörspelare. Förbundet menar vidare att golfproffsen aldrig skulle delta i uppgjorda tävlingar eftersom deras prissummor är större än vad någon form av vadhållning skulle kunna ge dem. Om det skulle bli aktuellt att utreda eventuellt fusk har förbundet en juridisk nämnd som handlägger och dömer i frågor om fusk.

Lotteriinspektionen konstaterar att sex av de tillfrågade förbunden uppger att de i sina tävlingsbestämmelser anger att utövarna inte får spela på egen match. Fyra av de tillfrågande förbuden uppger också att de har en strategi/handlingsplan för att motverka matchfixning. Överlag anser

förbunden att frågan om matchfixning inte är något större problem i deras sport men utesluter inte att det kan förekomma. Flertalet av förbunden uppger att de anser sig behöva utveckla arbetet mot matchfixning. Tre av förbunden har särskilt utpekade personer som jobbar med integritetsfrågor. Kännedomen om vilka lagbrott som kan bli aktuella i fråga om matchfixning kan förbättras avsevärt i vissa förbund.

4.6 De svenska vadhållningsbolagens åtgärder

4.6.1 Svenska Spel

Efter det senaste årets fall med misstänkta uppgjorda matcher inom fotbollen och basketen har Svenska Spel skärpt sina rutiner för att snabbt kunna upptäcka misstänkligheter. Första kvartalet 2013 antog bolagets koncernledning en programförklaring för sitt arbete när det gäller integritetsfrågor inom idrottsrörelsen.

I programförklaringen framgår att Svenska Spel ska:

- motverka manipulation av sportresultat och vadslagning genom att samarbeta med andra berörda aktörer i frågan,
- erbjuda spelobjekt vars resultat baseras på sportsliga grunder,
- övervaka sina spel i syfte att upptäcka manipulationer,
- hålla sig informerad om utvecklingen inom området, och
- i lämpliga forum påpeka eventuella brister i lagstiftning och regelverk som kan utgöra hinder för att arbeta effektivt med dessa frågor.

Svenska Spel är medlemmar i EL och har skrivit under European Lotteries Sport Betting Code of Conduct. Det har även tecknat sponsoravtal med följande idrottsförbund; ishockey, fotboll, handboll, bandy samt innebandy. För ishockeyn finns en skrivning i avtalet om att Svenska Ishockeyförbundet ska ha en ”integrity-officer”, dvs. en person som bland annat arbetar med spelsäkerhet (t.ex. mot uppgjorda matcher) på svenska ishockeymatcher. Tjänsten syftar till att förstärka arbetet med att skydda ishockeyn från ovälkomen försök att påverka de sportsliga resultaten på ett regelvidrigt sätt, t.ex. i syfte att tjäna pengar på manipulerade eller uppgjorda matcher. Den personen ska bland annat hantera arbetsuppgifter som att informera, utbilda och utreda inom sporten samt samverka med spelbolag, rättsvårdande myndigheter, spelarfack etc.

Även övriga förbund har en skrivning i sina sponsoravtal med Svenska Spel, liknande den ovan beskrivna, men avtalsinnehållen redovisas inte lika tydligt. Ett nytt avtal är på gång med SvFF och det kommer att formuleras på samma sätt som ishockeyns avtal.

Svenska Spels övervakningssystem larmar för ett flertal situationer. Det kan vara allt från onormalt höga insatser hos ombud, ovanliga spelmonster, högt spel på enskilt spelobjekt osv. Svenska Spel använder sig av Betradar³⁴ för oddsövervakningar. Efter utvärdering av larmet, beroende på om något är misstänkt, rapporterar Svenska Spel till ELMS som i sin tur vidarebefordrar informationen till FIFA/UEFA. Vid misstanke tas även en kontakt med aktuellt specialidrottsförbund. Alla larm är inte kopplade till misstanke om uppgjorda matcher. I de flesta fall handlar det om att en oddsjustering behöver göras.

Svenska Spel har idag krav på registrerat spel med spelkort vid singel- eller dubbelspel. Man har även en insatsbegränsning på 500 kr vid enkelspel på Oddset. Dessutom får spelaren lägga max två vad per spelobjekt. Vid Oddset Lången och Oddset Mixen begränsas insatsen så att den förväntade vinsten inte får överstiga 300 000 kr. Vid vinstutlämning på över 1 000 kronor måste spelaren legitimera sig.

I enlighet med Svenska Spels programförklaring erbjuder man endast spelobjekt kopplat till matchresultat. Man erbjuder inte spel på ligor och matcher som ses som osäkra.

I Svenska Spels utbildning av nya ombud har man nyligen infört ett avsnitt som tar upp problemet med uppgjorda matcher. Där går man bland annat igenom hur ombuden kan känna igen typiska tecken på matchfixning.

4.6.2 Hästsporten

Både Svensk Travsport och Svensk Galopp har inskrivet i respektive tävlingsreglemente att en häst måste köras/ridas för bästa möjliga placering i loppet. Undantag från detta gäller endast i fråga om djurskydd eller om utrustningsfel uppstår.

Måldomarnämnden i travlopp har tydliga instruktioner om att alltid förhöra kuskar/jockeyer som kört/ridit en häst på ett sådant sätt att ovanstående kan ifrågasättas. Om kuskens/jockeyns förklaring inte kan godtas lämnas ärendet vidare till Svensk Travsports disciplinnämnd.

³⁴ Betradar är ett varumärke från Sportradar, en leverantör av sportrelaterade realtidsdata, oddslösningar och hjälpmedel för att upptäcka bedrägerier.

Lotteriinspektion har frågat hur många ärenden disciplinnämnden behandlat under de senaste fem åren som rör frågan om uppgjorda lopp. Svar är att nämnden endast behandlat ett fall (2009) som rör sig om misstänkt ställkörning. Normalt behandlar nämnden ett drygt 40-tal ärenden per år som rör trängningar och liknande regelbrott. Huruvida de inblandade i dessa ärenden haft andra bakomliggande syften kan man bara spekulera i.

Parallellt med disciplinnämndens utredning gör ATG, som hanterar vadhållningen på trav- och galopp, en kontroll av spelmönstret i det aktuella loppet. Givetvis går det inte att garantera att alla körsvenner alltid kör för bästa möjliga placering, men skulle det uppdagas att så inte är fallet, väntar hårda bestraffningar.

För att hantera hotet om matchfixning eller uppgjorda lopp använder ATG sig av såväl automatiserade som manuella rutiner. Det automatiserade systemet benämnt EWS (Early Warning System) syftar till att varna vid avvikande beteenden och transaktioner i ombuds- och internetkanalen samt hos internationella partners. Systemet är konstruerat så att modeller, efter specifikationer gällande gränsvärde och variabler, larmar för olika händelser. Vid behov kan nya modeller snabbt upprättas. Övervakning av inkomna larmrapporter sker i realtid. Vid misstanke om oegentligheter eller regelbrott prioriteras ärendet och åtgärder vidtas.

I stort sett samtliga lopp TV-bevakas och i arkivet sparas samtliga lopp i 13 månader. Vid de större tävlingarna (V75 och V86) finns på travbanorna alltid en så kallad Riksdomare som övervakar måldomare och måldomarnämnden.

En annan åtgärd som ATG har vidtagit för att minimera risken för uppgjorda lopp är att bolaget, trots att det har regeringens tillstånd, inte har spelformen Head-to-head³⁵ i sitt utbud, eftersom det är en spelform som kan locka till manipulation av utgången.

4.6.3 *Aktörer utan tillstånd på den svenska spelmarknaden*

Vid det seminarium Lotteriinspektionen höll i juni 2013 med deltagare från i Sverige reglerade och oreglerade spelbolag, framkom att de oreglerade spelbolagen i stort sett tillämpar liknande varningssystem som de reglerade aktörerna. Med hänsyn till uppdragets utformning, och att

³⁵ Att tippa utfallet mellan två olika hästar oberoende av hur resten av loppet går.

Lotteriinspektionen inte utövar tillsyn över dessa bolag, redogörs inte närmare för deras system och samarbetsformer.

4.6.4 *Hur effektiva har åtgärderna varit?*

Både Svenska Spel och ATG har etablerade system och rutiner för att upptäcka misstänkta spelmönster. Det förekommer att spelbolag genom sponsringsavtal ställer krav på att idrottsförbunden har så kallade Integrity officers. Dessa har till uppgift att ansvara för kontakterna mellan spelbolagen och idrottsförbuden i frågor som rör matchfixning m.m.

Lotteriinspektionen konstaterar att det är svårt att följa upp och mäta hur effektiva åtgärderna mot matchfixning är. Idag agerar spelbolagen främst reaktivt. Efter det seminarium som Lotteriinspektionen höll i juni 2013 gör inspektionen bedömningen att den allmänna uppfattningen bland marknads aktörer är att de åtgärder som vidtas av spelbolagen baseras på i första hand hanteringen av företagsekonomisk risk och i andra hand på sportens integritet. Bolagens åtgärder syftar således primärt till att hantera ekonomisk risk och inte till att förhindra matchfixning. Mot denna bakgrund gör inspektionen bedömningen att det återstår ett omfattande arbete från bolagens sida innan man kan säga att de har vidtagit tillfredsställande åtgärder för att motverka matchfixning.

Berörda organisationers uppfattning är dock att uppgjorda matcher och liknande händelser är förödande. På sikt kan uppgjorda matcher undergräva en stor del av tilltron till idrotten och få stora konsekvenser för idrottsrörelsen i stort. Även för spelbolagen kan detta få stora konsekvenser eftersom kundunderlaget riskerar att försvinna. Lotteriinspektionen menar därför att förtroendeskapande åtgärder även fortsättningsvis bör vidtas, även om effekterna av dem är svåra att mäta.

5. Framtida åtgärder

Vid bedömningen av vilka åtgärder som bör vidtas ska man vara medveten om att de europeiska spelbolagen varje vecka erbjuder hundratusentals vadhållningsobjekt. Man kan således konstatera att andelen misstänka uppgjorda matcher är liten i förhållande till utbudet. Ett avvikande spelmönster behöver inte innebära att det nödvändigtvis är fråga om matchfixning. Ett spelmönster anses avvikande när marknaden upplever en plötsligt, oväntad aktivitet med höga insatser eller volymer. Detta kan dock även bero på felaktig oddssättning eller liknande.

Även om antalet misstänkta spelmönster är litet i förhållande till utbudet är det Lotteriinspektionens uppfattning att varje misstänkt fall medför dålig image för spelbolagen och idrotten och leder till att allmänhetens förtroende för båda dessa intressen skadas.

Lotteriinspektionens arbete har visat att det finns behov av utbildning och information till spelare, tränare, ledare, funktionär m.fl. Överväganden av detta slag ingår dock i det uppdrag CIF har fått av regeringen. Därför föreslår Lotteriinspektionen inga åtgärder på detta område.

Ett annat problem i samband med uppgjorda matcher är situationen för den ”vanliga” konsumenten som satsar på dessa matcher. Om matchen är uppgjord spelar inte denne på lika villkor som den som känner till det uppgjorda spelet. I de fall ett spelbolag upptäcker t.ex. ovanliga spelmönster kan spelbolaget ogiltighetsförklara spelet och betala tillbaka insatserna. Spelbolaget skulle även kunna stoppa vadhållningen men låta redan lagda vad gälla. I det första fallet kommer kunden att hållas skadeslös eftersom insatserna betalas tillbaka. I de fall man stoppar vadhållningen betalas inga insatser tillbaka och de konsumenter som spelat på ”fel” utgång får inte tillbaka sina pengar.

Vilken av ovan nämnda åtgärder som ett spelbolag väljer att vidta vid misstänkt matchfixning kan således få stor betydelse för den enskilde konsumenten. Enligt Lotteriinspektionens mening kan det ifrågasättas om valet i alla situationer ska göras av bolaget eller om detta ska regleras i annan ordning, t.ex. genom villkor.

5.1 Krav på aktörerna

Utbyte av information är en grundförutsättning för att komma tillrätta med problematiken kring uppgjorda matcher och liknande företeelser. Det är naturligtvis av central betydelse att information som är nödvändig för att stoppa spel på uppgjorda matcher och som är känd för sporten snabbt kommer till spelbolagens och berörda myndigheters kännedom. Det är i nuläget inte möjligt eller ens lämpligt att närmare ange exakt vilken information som bör utväxlas mellan de inblandade intressenterna. Ett sådant informationsutbyte måste bestämmas i samråd och kräver ytterligare samverkanslösningar.

När det gäller de i Sverige reglerade spelbolagen har Lotteriinspektionen mandat att meddela villkor om informationsskyldighet och olika slags rapportering. Som en följd av det kommer Lotteriinspektionen att se över nu gällande villkor med särskild inriktning på incidentrapportering.

Därmed kan Lotteriinspektionen få bättre möjligheter att följa upp misstänkta spel.

5.1.1 *Försäljningskanaler*

Som framgår av denna rapport finns det delade meningar bland marknadsaktörer om hur den tekniska utvecklingen har påverkat sportens integritet.

Vissa aktörer har uppfattningen att möjligheten att spela på internet ökat risken för uppgjorda matcher. Aktörerna menar att spelandet via internet har bidragit till ett mycket bredare utbud av produkter att spela på. Vidare menar dessa aktörer att den gränsöverskridande organiserade brottsligheten kan utnyttja fördelarna med sportvadhållning via internet och bristande övervakningsmöjligheter för att upptäcka penningtvätt inom idrottsrörelsen.

Å andra sidan finns det de aktörer som anser att den moderna digitala tekniken har bidragit till att utveckla mer effektiva åtgärdsprogram. Dessa aktörer anser också att alla reglerade internettransaktioner är spårbara och därmed kan aktörerna upptäcka oregelbundna spelmönster.

Lotteriinspektionens anser att det är en svårt att bedöma var risken för matchfixning är störst, vid spel via internet eller hos ombuden. När det gäller att förhindra eller motverka matchfixning har respektive distributionssätt både fördelar och nackdelar. De svenska vadhållningsaktörernas internetförsäljning kräver registrering. Detta medför att det är relativt enkelt att följa vilka som spelar och hur spelen läggs. Även spel hos ombud går att följa men vissa av dessa vad kan fortfarande läggas anonymt.

När det gäller spel hos utländska vadhållningsaktörer med en etablerad internetförsäljning är Lotteriinspektionens uppfattning att dessa som regel har rutiner för att motverka och förhindra penningtvätt. Detta torde bidra till att avslöja eventuell matchfixning. Denna utveckling kommer troligen att fortgå, eftersom förslaget till EU:s fjärde penningtvättsdirektiv medför att i princip allt spel om pengar kommer att omfattas av penningtvättsregleringen. I den mån matchfixning förekommer i samband med penningtvätt skulle det vara fråga om en mycket komplicerad och relativt svåradministrerad verksamhet. Trots detta går det inte att utesluta att matchfixning kan vara ett sätt att tvätta pengar samtidigt som man får god avkastning på satsat kapital.

Svenska Spel har under hösten 2013 meddelat att det kommer att införa krav på registrering vid köp av spel, med undantag för fysiska lotter, under våren 2014. Även med beaktande av detta anser Lotteriinspektionen att regeringen i ATG:s och Svenska Spels tillstånd bör ställa krav på att bolagen ska införa registrering av spelaren vid alla typer av spel på sport och hästar. Det bör således inte vara möjligt att vara anonym när man spelar, såsom man kan vara vid spel hos ombud idag. Det eventuella intrång i den personliga integriteten som en registrering kan medföra måste enligt inspektionens mening stå tillbaka för risken för manipulerade spel. För närvarande kan det ifrågasättas om ett sådant krav i koncessionsbesluten är i konflikt med regleringen i personuppgiftslagen (1998:204). För att undanröja denna osäkerhet förslår inspektionen att detta krav införs i lotterilagen (1994:1000).

5.1.2 *Spelobjekt och spelformer*

Internet har bidragit till ett mycket bredare utbud av produkter att spela på. Vissa intressenter på marknaden hävdar att det också medfört nya spelformer som innebär större risk för matchfixning.

En annan syn bland de spelbolag som deltog vid Lotteriinspektionens möte, se bilaga 3, är att riskhantering är en mer centralt fråga för bolag som erbjuder spel på fasta odds. Spel på rörliga odds innebär att spelbolaget får kommission på spelarens insättning. Det är en fördel för spelbolagen eftersom vadhållaren tar en egen risk. Spelarna blir då måna om att skydda sina marginaler.

Enligt vad spelbolagen uppgav vid mötet är poolspel dock inte per definition säkrare än fasta odds. Vid så kallade "hängmatcher" anses det till och med kunna vara direkt olämpligt. Dessutom medför poolspel som regel en stor mängd spelobjekt. Det stora antalet kan i och för sig medföra att de enskilda spelobjekten blir svårare att manipulera. Vidare menar spelbolagen att poolspel innehåller en indirekt säkerhetsventil i och med att ju mer en enskild spelare satsar, desto mindre blir den procentuella vinsten i förhållande till insatsen. Säkerhetsbedömningen i övrigt beror till stor del på vilken spelform som är aktuell.

En deltagare på mötet betonade att spelobjekt med fasta odds bevakas betydligt hårdare än poolspel, vilket kan medföra att manipulerade poolspel riskerar att inte upptäckas.

De i Sverige reglerade spelbolagen erbjuder dock inte side bets, och inte heller spel på matcher där deltagarna huvudsakligen är minderåriga.

Lotteriinspektionen kan för närvarande inte se att det finns anledning att ytterligare reglera vilka försäljningskanaler och spelobjekt de i Sverige tillståndsgivna vadhållningsbolagen får erbjuda. Skulle ett sådant behov uppkomma torde den föreliggande regleringen i regeringstillstånden vara tillräcklig då Lotteriinspektionens villkorsrätt medför att inspektionen skulle kunna förbjuda särskilt ”olämpliga” spelobjekt, om inte bolaget självt tar det ansvaret.

5.1.3 Information och öppenhet

Öppenhet och transparens utgör enligt inspektionens bedömning avgörande faktorer för att upprätthålla allmänhetens förtroende för svensk idrott och vadhållning. I detta sammanhang är Svenska Spels och ATG:s incidentrapportering till Lotteriinspektionen av betydelse. Det kan noteras att inspektionen vid ett antal tillfällen fått information om misstänkta incidenter, som t.ex. högt spel eller spel i strid med vadhållningsbestämmelserna, först ett antal dagar efter det inträffade alternativt via medierna. Den här typen av bristande rapportering är inte acceptabel, i synnerhet som en effektiv incidentrapportering utan dröjsmål utgör ett uttryckligt krav från inspektionens sida. Lotteriinspektionen har för avsikt att tydliggöra vad som krävs av Svenska Spel och ATG i detta avseende innan årsskiftet.

5.2 Behov av samarbete

I likhet med vad som redovisas i avsnitt 4.3.3 om att samarbete mellan olika organisationer på internationell nivå är det, enligt Lotteriinspektionens mening, nödvändigt att berörda organisationer i Sverige samarbetar och utbyter information för att minska problemen. Detta sker delvis redan på både formell och informell basis; genom samarbete mellan idrottsorganisationer, ansvariga departement, spelbolag, tillsynsmyndigheter och polisen. Samarbetet kan dock hela tiden förbättras och bli mer etablerat.

Ett sätt att uppnå detta vore att, såsom bl.a. i Norge, anta en nationell handlingsplan mot matchfixning. För att uppnå målsättningen med en sådan bör följande steg tas:

- tillsättandet av en samarbetsgrupp med berörda intressenter för ökad kunskap/medvetenhet om uppgjorda matcher och andra idrottshändelser samt för att utbyta information inom området,
- prioritering av arbetet med att ändra attityderna kring uppgjorda matcher och andra idrottshändelser,

- ändamålsenlig övervakning och reglering av spelbolagen,
- förstärkning av idrottens regelverk i fråga om uppgjorda matcher och andra idrottshändelser, och
- ökat svenskt deltagande i de internationella forum som bekämpar uppgjorda matcher och liknande företeelser.

Lotteriinspektionen har fått ett bemyndigande av regeringen (regeringens beslut den 24 maj 2012, dnr Fi2012/1338) att förhandla med ett flertal av våra utländska motsvarigheter i fråga om utbyte av tillsynsinformation. En lämplig form för sådana samarbetsavtal är s.k. Memorandum of Understanding (MoU). Sådana samarbetsavtal är inte rättsligt bindande men de innehåller ramar för informationsutbyte och kan närmast ses som en ”gentlemens agreement”. Lotteriinspektionen har än så länge inte ingått några MoU:s men arbete med detta pågår.

Det behövs regler på alla nivåer inom idrottsrörelsen som uppmuntrar till en bra kultur och som avskräcker utövarna från att delta i uppgjorda matcher. Lotteriinspektionen ser även behov av skärpt reglering avseende övriga som är inblandade i uppgjorda matcher och liknande händelser.

Det är också viktigt att samarbete sker med berörda internationella organisationer för att utbyta erfarenheter och lära av varandra. Lotteriinspektionen är medlem i Gaming Regulators European Forum (GREF) och International Association of Gambling Regulators (IAGR). Dessa båda organisationer har en viktig roll när det gäller att främja samarbete och utbyte av praxis. Utbyte av erfarenhet och kompetens är av stor betydelse för att skapa samstämmighet mellan länderna.

Vid det möte som Lotteriinspektionen anordnade mellan marknadens aktörer framkom önskemål om skärpt lagstiftning kring matchfixning och om att idrottsförbunden bör tydliggöra sina egna regelverk och kontinuerligt informera idrottsutövarna så att de vet vad som gäller. Man underströk dock vikten av att idrotten agerar inom tydligt definierade ramar utan att förta det ansvar som vilar på offentligrättsliga institutioner som polis, åklagarväsende och domstolar.

5.3 Lagändringar

Enligt Lotteriinspektionens mening visar denna genomgång av matchfixningen i Sverige att idrotten, spelbolagen och andra berörda aktörer har ett stort arbete framför sig. Detta rör frågor om bl.a. tydligare regler kring hur idrottsutövare får spela på evenemang de själva deltar i eller har särskild kunskap om. Vid det praktiska utförandet är det

nödvändigt att tydliggöra vad som är samhällets ansvar (skyddet av medborgarna, behovet av kriminalisering m.m.) och det som bör lösas av idrottsrörelsen själv.

5.3.1 *Kriminalisering av matchfixning*

I en del fall finns risk för att idrottsutövare inte gör sitt bästa, t.ex. genom att medvetet förlora en match för att få ett lättare motstånd i en turnering/cup. Sådana förfaranden bör inte bli föremål för kriminalisering, utan är exempel på beteenden som lämpligare hanteras av idrotten själv.

Av de länders lagregleringar som Lotteriinspektionen tittat närmare på i samband med denna rapport är det bara Storbritannien och Italien som har någon särskild reglering på området. Även Irland kan nämnas i sammanhanget. I förslag till ny spelreglering för Irland föreslås regler kring matchfixning.³⁶ Förslaget kan, om det antas, tidigast träda i kraft 2014/2015.

I Europa diskuteras, inom ramen för Europarådet, ett förslag till konvention mot manipulation av sporttävlingar. Målet är att konventionen ska vara färdigförhandlad under 2014. Förhandlingarna pågår således om hur konventionstexten ska utformas vilket innebär att resultat inte kan presenteras i detta uppdrag. EU har genom kommissionen anfört att man har för avsikt att ratificera konventionen.

Ett utomeuropeiskt exempel på nyligen antagen reglering som syftar till att kriminalisera matchfixning är den australiensiska delstaten New South Wales som i september 2012 antagit förslag till kriminalisering av matchfixning och liknande företeelser (Cheating at gambling).³⁷

Vid genomgång av befintlig svensk straffrättslig reglering, se avsnitt 4.4.1, finns det som nämnts ageranden inom matchfixning som inte med nödvändighet omfattas av dagens lagregler. Exempel på detta kan vara handlande som saknar inslag av vilseledande eller våld. I avsaknad av domstolsavgöranden på området finns det dock ingen praxis att utgå ifrån

³⁶ Gambling control Bill 2013, Proposal concerning licensing and regulation of gambling in Ireland. I förslaget kriminaliseras "cheating". Själva brottet "cheating" definieras enligt följande. Actual or attempted deception or interference in connection with (1) the process by which gambling is conducted, or (2) with a real or virtual game, race or other event or process to which gambling relates.

³⁷ Den aktuella regleringen avser följande fyra områden. 1) Engage in conduct that corrupts betting outcome of event. 2) Facilitate conduct that corrupts betting outcome of event. 3) Concealing conduct or agreement that corrupts betting outcome of event. 4) Use of corrupt conduct information or inside information about event for betting purposes. Maxstraffet för dessa brott är satt till tio års fängelse.

vid en bedömning om den tillgängliga straffrättsliga regleringen är tillräcklig.

Det har nyligen publicerats en utredning, Vad bör straffas SOU 2013:38, i vilken berörts förslag på kriterier som ska vara uppfyllda för att införandet av en ny straffrättslig reglering ska kunna komma i fråga. Dessa kriterier har av utredningen sammanfattats i nedanstående fem punkter:

1. Det tänkta straffbudet måste avse ett identifierat och konkretiserat intresse som är skyddsvärt (godtagbart skyddsintresse).
2. Det beteende som avses bli kriminaliserat måste kunna orsaka skada eller fara för skada på skyddsintresset.
3. Endast den som visat skuld – varit klandervärd – bör träffas av straffansvar, vilket innebär att kriminaliseringen inte får äventyra tillämpningen av skuldprincipen.
4. Det får inte finnas något tillräckligt värdefullt motstående intresse.
5. Det får inte finnas någon alternativ metod som är tillräckligt effektiv för att komma till rätta med det oönskade beteendet. De överväganden som bör göras i fråga om detta kriterium är följande.
 - a) Finns der redan en handlingsdirigerande regel som är tillräckligt effektiv för att motverka det oönskade beteendet?
 - b) Om en handlingsdirigerande regel behöver införas – kan beteendet motverkas tillräckligt effektivt med en regel som inte är repressiv (t.ex. en civilrättslig regel om skadestånd)?
 - c) Om det är nödvändigt att införa en repressiv handlingsdirigerande regel för att motverka det oönskade beteendet ska i första hand vite, sanktionsavgift eller återkallelse av tillstånd övervägas. Straff bör väljas i sistan hand.³⁸

Vid sitt ställningstagande till om en ny straffrättslig reglering kan vara en lämplig åtgärd för att komma tillrätta med uppgjorda matcher i Sverige har Lotteriinspektionen beaktat de av utredningen föreslagna kriterierna.

Frågan om uppgjorda matcher har väckt allmän debatt. I sådana sammanhang höjs inte sällan röster för en skärpt lagstiftning. Detta innebär emellertid inte att ny kriminalisering kan införas slentrianmässigt, utan en sådan bör övervägas nogsamt. Denna restriktivitet innebär att det måste övervägas om ytterligare lagstiftning verkligen behövs.

³⁸ SOU 2013:38, Vad bör straffas? Del 2, s. 498 f.

Det är, som framgått, svårt att med säkerhet ange hur vanligt förekommande uppgjorda matcher är i Sverige idag. Detta särskilt mot bakgrund av att det rör sig om en företeelse som är förenad med betydande utrednings- och bevissvårigheter. Situationen är den att det under en lång tid inte har observerats några misstänkta matcher i Sverige, men att det på senare tid har upptäckts ett flertal misstänkta fall. Förklaringarna till detta kan vara många. En del matcher kan antas vara uppgjorda, andra inte. Ett flertal matcher har polisanmälts och utredning pågår om detta. Några fällande domar på området föreligger inte i dagsläget. Inte heller förekommer, såvitt Lotteriinspektionen känner till, några friande domar där en tilltalad frikänts till följd av luckor i lagstiftningen. Möjligheten att en del fall, framför allt framtida sådana, inte ens leder till åtal på grund av ett dåligt bevisläge är en annan sak.

Hur effektiv en kompletterande straffsanktion skulle komma att vara i arbetet för att motverka uppgjorda matcher är därför svårt att förutsäga. Problem av utrednings- och bevisskaraktär torde emellertid kvarstå även om det straffbara området utvidgas.

Den nyligen införda regleringen i BrB 10 kap. 5 a § har ännu inte lett till någon rättspraxis. Det finns med andra ord lagstiftning på området som ännu inte prövats.

Lotteriinspektionen anser att det i dagsläget inte finns tillräckliga skäl att nu föreslå en ny straffrättslig reglering. Vid en utvidgad kriminalisering är det angeläget att det straffbara området avgränsas med omsorg och så tydligt som möjligt. Förutsättningar för detta föreligger enligt Lotteriinspektionens mening inte för närvarande.

Även om Lotteriinspektionen har kommit fram till att det inte nu finns tillräckliga skäl att utvidga kriminaliseringen på området, har inspektionen funnit det lämpligt att utarbeta ett preliminärt förslag till lagstiftning så att regeringen under alla förhållanden har ett beredningsunderlag, om den skulle göra en annan bedömning. Förslaget, som utformats med bl.a. insiderlagstiftningen som förebild, återfinns i bilaga 4.

5.3.2 *Integritetsfrågan*

Som nämnts ovan är ett av sätten att komma tillrätta med matchfixning ett väl fungerande informationsutbyte mellan idrott, spelbolag och myndigheter. Ett sådant informationsutbyte behöver omfatta personuppgifter i syfte att kartlägga förhållandet mellan de som lägger vad på en idrottshändelse och de som deltar i den samma. Lotteriinspektionen

kan se risker för att ett sådant informationsutbyte kan komma i konflikt med personuppgiftsregleringen. Också Lotteriinspektionens pågående arbete med sociala föreskrifter, som tar hänsyn till bl.a. arbetet med EU-kommissionens kommande rekommendationer om skydd för spelaren, liksom föreberedelsearbetet gällande det kommande genomförandet i svensk rätt av EU:s fjärde penningtvättsdirektiv, aktualiserar denna mål- och regelkonflikt. Frågan måste därför ses i ett vidare perspektiv och bör föregås av noggranna överväganden. Åtgärderna och bedömningarna bör tas i ett sammanhang och Lotteriinspektionen avstår därför från att lägga fram något förslag i detta avseende.

Bilaga 1, Definitionslista

Asian handicap	En insats, ett vad, på att ett värde/en hypotes som kan utvecklas istället för ett konkret matchresultat. Om exempelvis ett topplag i Allsvenskan möter ett ungdomslag så blir oddsen så pass låga att intresset för den aktuella vadhållningen blir obefintligt, men om man sätter ett odds på att topplaget vinner med 20 mål eller mer kan utfallet bli mer intressant för spelaren. Spelformen heter vanligen Asian handicap och erbjuds av många aktörer.
Betradar	Ett varumärke från Sportradar, en leverantör av sportrelaterade realtidsdata, oddslösningar och hjälpmedel för att upptäcka bedrägerier.
Europatipset	En spelprodukt från AB Svenska Spel och en variant av Stryktipset med europeiska fotbollsmatcher.
Fasta odds	Vid spel på fasta odds får spelaren det odds som förelåg då spelet lades. Bolaget gör en kalkylerad risk och spelaren spelar mot bolaget, jmf. poolspel.
Flytande odds	Se Löpande odds.
Hängmatch	En match med betydelse för ligans utveckling i stort med påverkan på exempelvis nedflyttning eller uppflyttning i seriesystemet.
Livebetting	Spel i realtid på fasta odds.
Löpande odds	Kan även kallas flytande odds eller totalisator. Oddsen ändras beroende på hur många som spelar på ett visst spelobjekt.

Matchfixning	Kan även kallas för uppgjorda matcher. ”Manipulation av en idrottstävling, där involverade deltagare (idrottare, tränare, ledare, domare, etc.), för ekonomisk vinning, för sig själva eller andra, gör försök att påverka utgången av tävlingen eller enskilda händelser under tävlingen.”
Oddset Lången/Mixen	Spelprodukter från AB Svenska Spel. Traditionell vadslagning där du ska tippa på om det blir hemmaseger, oavgjort eller bortaseger. Produkterna har fasta odds.
Oddssättare	Den person på ett spelbolag som ställer samman odds på ett spelobjekt.
Poolspel	När spelarnas satsade pengar hamnar i en gemensam pott kallas det för poolspel. Stryktipset är ett exempel på poolspel.
Semifasta odds	Ett fast odds kan ibland benämnas som semifast odds. Bolaget kan tillfälligt stänga ett spelobjekt för att justera oddset innan det åter kan öppnas.
Side bets	Spel på händelse vid sidan av matchresultat exempelvis antal hörnor, straffar eller antal röda kort.
Spelobjekt	Se vadslagingsobjekt.
Spelpool	Se poolspel.
Sportbok/sportsbook	Samlingsbegrepp på oddssättarens utbud till marknaden eller spelbolagets vadslagingsdel, online och offline.
Sports integrity	Sports integrity utgör en sammanfattande benämning på förebyggande arbete som syftar till att upprätthålla idrottens oberoende och allmänhetens förtroende.

Spread betting	Det enklaste sättet att förklara spread betting är att jämföra det med traditionell vadhållning (t.ex. Oddset), där pengar satsas på utgången av en händelse med fastslagna odds. Om du tippas rätt - Hammarby slog Djurgården - vinner du din insats gånger oddset. Om du tippas fel förlorar du din insats. Oddsen är fastslagna på förhand och du har antingen helt rätt eller helt fel. När det gäller spread betting finns det inga fasta odds och du behöver inte förutspå ett exakt resultat. Det handlar istället om att satsa på "rätt" sida av den angivna "spreaden".
Streaming	"Strömmande media" eller "strömning" är uppspelande av ljud- och videofiler på mottagarens dator eller mobiltelefon samtidigt som de överförs över ett LAN eller WAN, till exempel Internet.
Stryktipset	En spelprodukt från AB Svenska Spel som går ut på att tippa vinnare (1x2) i 13 fotbollsmatcher.
Topptipset	En spelprodukt från AB Svenska Spel och en variant av Stryktipset där man ska tippa 1x2 för åtta fotbollsmatcher.
Totalisator	Hästsportens vadslagning är av typen totalisator. Se löpande odds.
Vadslagningsobjekt	En match eller annan händelse som man erbjuder vadslagning på kallas för vadslagningsobjekt eller spelobjekt.
V-spel	En sammanfattande benämning av AB Trav och Galopps produkter V3, V4, V5, V64, V65, V75 och V86.

Bilaga 2, Sammanfattning av lagstiftningen i några europeiska länder

Finland

Strafflag (19.12.1889.39)

30 kap. Om näringsbrott (24.8.1990/769)

7 § - Givande av muta i näringsverksamhet (10.6.2011/637) och 7 a § - Grovt givande av muta i näringsverksamhet (10.6.2011/637) gäller om en person som utlovar, erbjuder eller ger en otillåten förmån (muta) avsedd för den mutade själv eller någon annan, för att förmå den mutade att i sin anställning eller sitt uppdrag gynna den som gett mutan eller någon annan, eller för att belöna den mutade för sådant gynnande.

För givande av muta i näringsverksamhet ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är att bedöma som grovt enligt 7 a § ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

8 § - Tagande av muta i näringsverksamhet (10.6.2011/637) och 8 a - Grovt tagande av muta i näringsverksamhet (10.6.2011/637) gäller om en person, uppräknad i 8 §, begär, godtar eller tar emot en muta för egen eller någon annans räkning eller annars tar initiativ för att få ta emot sådan muta, för att gynna eller som belöning för sådant gynnande, i sin anställning eller sitt uppdrag, den som har gett mutan eller någon annan.

För tagande av muta i näringsverksamhet ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är att bedöma som grovt enligt 8 a § ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

32 kap. Om häleri och penningtvättsbrott (31.1.2003/61)

6 § - Penningtvätt (4.3.2011/191) och 7 § - grov penningtvätt (31.1.2003/61) gäller om en person som

(1) tar emot, använder, omvandlar, förmedlar, överlåter, överför, förmedlar eller innehar egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som ersätter sådan egendom eller vinning, i syfte att bereda sig själv eller någon annan nytta, eller att dölja eller maskera det olagliga

ursprunget av sådan vinning eller egendom eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet eller,

(2) i fråga om egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning, döljer eller maskerar egendomen eller vinningens rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet av den eller de rättigheter som är knutna till den, eller bistår någon annan vid sådant döljande eller maskering.

För penningtvätt ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är att bedöma som grovt enligt 7 § ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år. Även försök till penningtvätt är straffbart.

36 kap. Om bedrägeri och annan oredlighet (24.8.1990/769)

1 § - Bedrägeri (24.8.1990/769), 2 § - Grovt bedrägeri (24.8.1990/769) och 3 § - Ringa bedrägeri (24.8.1990/769) är tillämplig om en person som, i syfte att erhålla orättmätig ekonomisk vinning för sig själv eller någon annan eller i syfte att skada någon annan, genom att vilseleda eller utnyttja misstag, förmår någon att göra eller underlåta att göra och därigenom orsakar ekonomisk skada för den som misstagit sig eller den vars intressen han kunnat förfoga över.

För bedrägeri ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är att bedöma som grovt enligt 2 § ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Är brottet att bedöma som ringa enligt 3 § ska böter utdömas. Även försök till bedrägeri är straffbart.

Norge

Reglerna kring bedrägeri återfinns i 270, 271 samt 271a §§ Straffeloven (1902), och tillämpas i de fall någon förmår någon annan att agera på ett sätt som orsakar förlust för denne eller riskerar en förlust av ekonomisk natur för denne.

Korruptionsregleringen i 276a och 276b §§, tillämpas i de fall någon ger eller tar emot en otillbörlig fördel på grund av ställning, verksamhet eller uppdrag.

Även reglerna om trolöshet mot huvudman, strafflagen 275 och 276 §§, kan bli tillämpliga. Enligt dessa regler är det straffbart att i vinstsyfte aktivt eller passivt agera mot andras intressen, under förutsättning att man är satt att leda eller övervaka detta intresse.

Slutligen ska strafflagens många paragrafer som behandlar olika former av tvång och hot nämnas. Dessa regler kan bli tillämpliga om matchfixningen skett med hjälp av hot och tvång.

Danmark

Enligt 11 § i lag nr 848 av den 1 juli 2010, Lov om spil (Spilleloven), får ministern för beskattning fastställa regler som förbjuder tillhandahållande av spel på vissa kategorier av händelser. Med stöd av denna bestämmelse har ministern den 25 januari 2012 meddelat regler om tillhandahållande av onlinebaserad vadslagning och 25 januari 2012 om tillhandahållande av landbaserad vadshållning. Av dessa regler (punkt 22 och 23 respektive 7 och 8) framgår bland annat att tillståndshavaren ska vidta åtgärder för att minska risken för samverkan ("uppgjorda matcher") i spel och vägra att acceptera satsningar i spel där det finns anledning att misstänka maskopi. Tillståndshavaren får inte heller erbjuda vadslagning på sportevenemang där ungdomar under 18 år deltar.

I kommentarerna till 11 § i den danska Spilleloven exemplifieras händelser med stor risk för uppgjorda matcher:

- Spel där en enskild idrottsman har fullständig kontroll över resultatet av insatsen och där spelarna satsar på vinst, är för liten eller har ingen sportslig betydelse.
- Händelser där några idrottsmän eller domare kan påverka resultatet av spelet, utan att detta påtagligt påverkar den övergripande sportsliga aspekten av matchen.
- Spel på matcher i lägre divisioner .
- Spel erbjuds på ungdomssportevenemang.

Enligt 43 § första stycket Spilleloven ska licensierade speloperatörer årligen utarbeta en rapport som bland annat ska innehålla vilka åtgärder som speloperatören har infört för att minska risken för uppgjorda matcher.

Inte heller den danska strafflagen (Straffeloven) innehåller någon bestämmelse som i sig avser matchfixning. Däremot kan även den danska strafflagen bli tillämplig, beroende på omständigheterna, i fall där någon otillbörligen förändrar, eller försöker förändra, utgången av ett sportevenemang. Den centrala bestämmelsen i detta sammanhang avsnitt 279 i strafflagen som rör bedrägeri.

England

Fotbollsförbundet i England ser mycket allvarligt på integritetsfrågor. De har till exempel regler kring hur spelarna får delta i vadhållning. För mer information se ”The FA’s Betting and Integrity Rules”. Det var nyligen ett medialt uppmärksammat fall där Tottenham-spelaren Andor Townsend blev avstängd i fyra månader för att han hade lagt ett vad på en match i den liga han själv spelar.

I England/Storbritannien har man för närvarande tre lagar som kan bli tillämpliga för att hantera frågan om matchfixning. Man har dels en särskild regel i spellagen avseende fusk i spel (Cheating, Section 42. Gambling Act 2005), dels kan i vissa fall regleringen kring konspiration bli tillämplig (The offence of conspiracy, Part I, Criminal Law Act 1977). Även regleringen kring korruption/mutor (Prevention of corruption act 1906) kan bli aktuell. Enligt nämnda regler kan man dömas till böter eller två års fängelse.

Tyskland

I den tyska lagstiftningen återfinns reglerna om bedrägeri i 263 § strafflagen (Strafgesetzbuch §263, 1-5). Regleringen liknar vår svenska lagstiftning men har en mer öppen skrivning. Reglerna har tillämpats i ett flertal fall. Vid överträdelse av regelverket kan man dömas till maximalt tio års fängelse. Även försök till bedrägeri enligt nämnda paragraf är straffbart.

Frankrike

I Frankrike är frågan, liksom i Sverige, reglerad i mutlagstiftningen (Active and Passive bribery, Article 445-1 och 445-2, Code pénal). I de fall det inte förekommer något mutinslag är man hänvisad till övrig strafflagstiftning. Enligt regleringen kan man dömas till böter på 75 000 euro eller fängelse i fem år.

Italien

Även i Italien har man en särskild reglering för matchfixning. Regleringen gäller bedrägeri i sporttävlingar (Fraud in sports competitions, Article 1. L. 401/1989) och innehåller även en rapporteringsskyldighet (Obligation to report, Article 3. L. 401/1989). Enligt regleringen kan man dömas till böter om ca 26 000 euro eller fängelse upp till två år.

Spanien

I likhet med Sverige och Frankrike är frågan i Spanien reglerad i mutlagstiftningen (Bribery, Active and Passive corruption, Article 286, Spanish Criminal Code). I de fall det inte förekommer något mutinslag är man hänvisad till övrig strafflagstiftning. Enligt regleringen kan man dömas till maximalt sex års fängelse och böter på upp till tre gånger den vinst man gjort.

Bilaga 3, Sammanfattning Lotteriinspektionens möte den 13 juni 2013

Inledning

Lotteriinspektionen anordnade den 13 juni 2013 en workshop om matchfixning. Syftet var att samla in information och synpunkter rörande matchfixning från representanter för både spel- och idrottsvärlden. Deltagarna var representanter från såväl riksidsrottsförbund, lokala idrottsföreningar, fackliga spelarombudsmän, oddssättare, utländska och inhemska spelbolag samt tjänstemän från Lotteriinspektionen och Kulturdepartementet.

Målsättningen med workshopen var att problematisera matchfixningsfenomenet och dess förekomst på den svenska spelmarknaden och att inhämta kunskap och erfarenheter från utländska intressenter. En del av workshopens arbetsmaterial bestod av ett frågekompendium. Svaren på frågorna sammanställs i följande text. Frågorna återfinns i sista delen av texten.

Förekomsten av matchfixning

Det är svårt att uppskatta antalet misstänkta fall av matchfixning i Sverige. Problemet grundar sig delvis i svårigheten att definiera vad som ska anses utgöra ett misstänkt fall av matchfixning samtidigt som man åstadkommer en tillfredsställande avgränsning mot förekomsten av legitima spelstrategiska beteenden. Enligt ett flertal branschföreträdare är ett estimat inte möjligt eller ens önskvärt. En central slutsats är att redan förekomsten av matchfixning leder till omfattande förtroendeskador för såväl idrotten som vadhållningsindustrin. Förekomsten av misstänkt manipulerade spel i Sverige har legat på en relativt blygsam nivå. Ett exempel på den svenska spelmarknaden är fallet med en basketbollklubb i mitten av 2000-talet. Det har även förekommit obekräftade rykten om uppgjorda matcher i de lägre divisionerna i fotboll, hockey och innebandy. Mörkertalet befaras vara stort.

Stängda spelobjekt

De spelbolag som är representerade på workshopen stänger vadslagning en eller ett par gånger per år med anledning av svårförklarliga eller misstänkta vadhållningsbeteenden. Det bakomliggande evenemanget genomförs dock alltid. Det ska betonas att det kan finnas flera anledningar än just misstänkt matchfixning som kan föranleda stängning av ett visst vadhållningsobjekt.

Så kallade early warning systems används av de flesta etablerade vadhållningsaktörerna i syfte att i god tid kunna avbryta mottagandet av insatser för det fall att det för vadhållningen aktuella spelobjektet misstänks vara manipulerat. Dessa system har i första hand utvecklats i syfte att hantera företagsekonomisk risk och inte för att främst identifiera matchfixning. De svenska spelbolagen har historiskt sett gjort endast en handfull polisanmälningar relaterade till misstänkt matchfixning. Idrottsfederationer som UEFA och FIFA har egna övervakningssystem och etablerade rutiner för hur olika matchfixningsincidenter ska hanteras. I jämförelse med de internationella idrottsfederationerna har de svenska idrottsförbunden en högst varierande grad av beredskap för hur matchfixningsrelaterade scenarier ska hanteras.

Kritiska vadslagningsobjekt

Ishockey, fotboll, golf, basket, tennis, speedway och innebandy är spelformer där matchfixning anses förekomma. Generellt anses manipulerade matcher främst förekomma i samband med spel på matcher i de lägre divisionerna, vilket möjligen kan förklaras med att spelare med relativt låg lön skulle kunna antas vara mer mottagliga för påtryckningar som leder till manipulation av idrottsresultat.

Individbaserade sporter och udda vadhållningsobjekt såsom Eurovision Song Contest anses utgöra särskilt kritiska vadslagningsobjekt. Individbaserade head-to-head upplägg där det finns ett stort tryck på enskilda spelare är betydligt mer lättmanipulerade än lagsporter såsom fotboll. Inom hästporten förekommer inte spelformen head-to-head vilket sannolikt minskar risken för manipulerade resultat. Matcher som avgörs av ensamdomare och där resultatet till stor del beror på domarens skönmässiga bedömning lämpar sig extra väl såsom matchfixningsobjekt.

Ett flertal av workshoppens deltagare är ense om att det är lämpligt att det från myndighetshåll anges vad som ska utgöra godkända vadhållningsobjekt. Riksidrottsförbundet antyder att sporten inte bör lägga sig i den här typen av frågor med hänsyn till sportens integritet.

Side bets och kritiska vadslagningsobjekt

Side bets liknar i någon mån derivathandeln så till vida att de förekommer i ständigt nya former och skiljer sig från klassisk vadhållning (s.k. vinstbet) i och med att de i många fall innebär att deltagaren inte spelar på vem som ska vinna. Vadhållningsobjekten kan exempelvis bestå av vilket lag som kommer att göra den första hörnan, det första inkastet etc. Side bets står dock för en försumbar del av de representerade spelbolagens omsättning och utgör snarast en mindre betydande del av ett genomsnittligt spelbolags totala produktportfölj. Dess huvudsakliga syfte är snarast att marknadsföra bolagens övriga vadhållningsprodukter. Side bets är relativt sett lättare att manipulera än regelrätt vadhållning som endast baseras på vinnande lag eller vinnande spelare. Side bets anses i sin tur utgöra en mer problematisk vadhållningsform än livebetting i och med att den inte alltid erbjuder samma mått av spårbarhet som livebetting. Både side bets och livebetting är relativt nya företeelser på den svenska marknaden och dess inträde har i viss mån förändrat förutsättningarna för de olika spelbolagen.

Poolspel jämfört med fasta odds

Vadhållning till fasta odds ställer högre krav på effektiv riskhantering jämfört med vadhållning till löpande odds eller i poolspel. Poolspelen genererar vinst för spelbolagen genom att vadhållaren får kommission på spelarens eventuella positiva resultat eller spelnetto. Vid poolspel tar vadhållaren därmed inte någon egen risk i sportboken vilket innebär att det inte ställs lika höga krav på vadhållarens hantering av företagsekonomisk risk jämfört med då vadhållaren erbjuder fasta odds. Detta innebär inte att poolspel per definition är säkrare än vadhållning baserat på fasta odds. Vid så kallade hängmatcher anses de till och med kunna vara direkt olämpliga. Poolspel medför som regel en stor mängd spelobjekt och innehåller en indirekt säkerhetsventil i och med att ju mer en enskild spelare satsar desto mindre blir den procentuella vinsten i förhållande till insatsen. Säkerhetsbedömningen i övrigt beror till stor del på vilken spelform som är aktuell.

I och med att spelobjekt med fasta odds bevakas betydligt hårdare än poolspel är det sannolikt större risk för att ett manipulerat poolspel ska förbli oupptäckt jämfört med ett vadhållningsobjekt till fasta odds. Ett av de representerade spelbolagen betonar att betydligt större resurser läggs på bevakningen av fasta odds jämfört med bevakningen av vadhållningsobjekt som erbjuds till löpande odds.

Matchfixning och vadhållningsaktörernas företagssponsring

Många spelbolag sponsrar individuella spelare vilket kan leda till situationer där en sponsor kan falla för frestelsen att direkt eller indirekt påverka en sporthändelse på vilket det arrangeras vadhållning. En övervägande del av workshopens deltagare anser att ett sätt att undvika den här typen av korruption är att ställa krav på att sponsring ska ligga på en högre nivå än på individuella spelare eller lag. Sponsringen bör istället ligga på föreningsnivå och helst på sporten som helhet.

Penningtvätt och matchfixning

Vadhållningsaktörer med en etablerad onlineförsäljning har som regel etablerade system och rutiner till hjälp för att upptäcka och förhindra penningtvätt. Detta utgör som regel ett krav från de berörda bankernas sida. Inte minst genomförandet av det senaste penningtvättsdirektivet har påverkat spelbolagens implementering av nämnda system och rutiner. Det är inte känt för workshopens deltagare att penningtvätt skulle förekomma i samband med matchfixning. Det konstateras att i den mån penningtvätt förekommer i kombination med matchfixning är det sannolikt en relativt komplicerad och svåradministrerad verksamhet. Det kan dock inte uteslutas att matchfixning kan vara en metod för att tvätta pengar med god avkastning.

Åtgärder

Åtgärder mot matchfixning

Workshopens deltagare lyfter fram betydelsen av vadhållnings- och tävlingsbestämmelser som tydligt anger vad som är tillåtet och vad som inte är tillåtet. Ett exempel är Svenska Ishockeyförbundets tävlingsbestämmelser 2013/2014 § 2:3 som tydligt anger att spelare som deltagit i vadhållning avseende visst spel inte på något vis får delta i spelet. Formuleringarna som används av de olika idrottsförbuden skiljer sig dock åt i stor utsträckning. Idrotten skulle med fördel kunna ta fram en rekommenderad lydelse som de olika idrottsförbunden kunde använda sig av vid författande av anställningsavtal etc.

Idrottsförbunden anser att det finns fyra olika områden där man vill utveckla sig. Dessa områden utgörs av en whistleblower-funktion, ett skärpt regelverk, kunskapsinhämtning och förebyggande arbete såsom riktade utbildningsinsatser. Det finns en bred samsyn om att det är ett stort

värde i att idrotten även framöver behåller sin självständighet men att långtgående självständighet även ställer krav på ett stort mått av ansvarstagande.

Vadhållningsaktörerna har etablerade system och samarbeten, genom exempelvis organisationer som ESSA och EL, till hjälp för hanteringen av eventuell misstanke om penningtvätt. Det förekommer även överenskommelser mellan de olika aktörerna inom vadhållningsbranschen. I branschen är användandet av analysverktyg, där så kallade betting patterns studeras, väl etablerat. Det rör sig om både automatiserade och manuella övervakningsprocesser som särskilt fokuserar på asymmetrisk oddssättning liksom hanteringen av övriga aktörers information om aktuella spelarbeteenden. Det ska understrykas att den här typen av intern övervakningsverksamhet inte har som primärt syfte att identifiera misstänkt matchfixning utan snarare tar sikte på hanteringen av företagsekonomisk risk. Vidare betonas att transparens, professionalitet och fri tillgång till information utgör avgörande faktorer i arbetet mot matchfixning.

Vid konstaterad matchfixning

De flesta vadhållningsaktörerna har rutiner som innebär att en obligatorisk anmälan till ESSA eller EL görs vid misstanke om matchfixning. I övrigt agerar ansvariga oddssättare via larm i olika nivåer varpå säkerhets- och informationsansvariga etc. kopplas in. Vid behov går flertalet spelbolag vidare genom att göra en polisanmälan så fort det föreligger en konkret misstanke om matchfixning. ESSA och EL tar därefter kontakt med de berörda idrottsförbunden och informerar som regel även övriga medlemsföretag.

Önskvärda åtgärder i kampen mot matchfixning

Påföljderna vid brott mot exempelvis BrB 10 kap. 5 a § anses inte vara tillräckligt kännbara. Som lagtexten ser ut idag är det inte sannolikt att någon någonsin kommer att kunna fällas till ansvar. Med tanke på detta bör man fokusera på kännbara sanktioner inom ramen för sportens regelverk snarare än straffrättsliga sanktioner. Idrottsförbunden vill dock inte se en framtida lagstiftning som tar sikte på idrottsverksamhet utan vill hellre gå vidare med en komplettering av sina övergripande regler i kombination med att dessa kompletteras med egna regler hos respektive förbund. Idrottsförbunden framhåller att den viktigaste sanktionen gentemot en utövare är att denne inte får utöva sin sport.

Vidare efterfrågas en tydlig ansvarsfördelning mellan idrottsaktörer och vadhållningsaktörer. En deltagare framför tanken på att endast vadhållningsverksamhet som är elektroniskt spårbar ska tillåtas. De oreglerade bolagen kan av naturliga skäl inte agera effektivt i samarbete med svensk idrott då de inte har en reglerad närvaro på den svenska vadhållningsmarknaden. Ett licensförfarande som medgav en legitim närvaro skulle skapa förutsättningar för effektiva åtgärder från ett stort antal vadhållningsaktörer.

Avslutningsvis efterfrågas en internationell utblick. Frankrike, Storbritannien och Australien lyfts fram som länder som kommit förhållandevis långt i arbetet mot matchfixning och i arbetet med sportens integritet.

Insynspersoners spelande och sanktioner

Bolagen har som regel internkontroll som kontrollerar om personal med tillgång till känslig information av spelkritisk natur spelar. Överträdelser kan leda till omplacering eller uppsägning. Otillbörligt spelande hanteras i anställningsavtalen och inom spelbranschen utgör eventuella överträdelser som regel grund för uppsägning. Vidare får anställda som exempelvis oddssättare inte lägga spel på det egna bolagets produkter och absolut inte på egna vadhållningsobjekt. Den här kategorin anställda står som regel under kontinuerlig övervakning. Utländska bolag tenderar att ha mer tydligt formulerade policyer om detta och tillämpar i stor utsträckning nolltolerans. Däremot är spel på andra bolags vadhållningsprodukter tillåtet för yrkeskunskapens skull. I vissa fall föreligger vissa rapporteringskrav som regleras i de olika anställningsavtalen.

Effektivitet

Åtgärdernas verkningsgrad

Samtliga vadhållningsaktörer har etablerade system och rutiner för att upptäcka misstänkta fall av matchfixning. Det förekommer att vadhållarna infört så kallade integrity officers som ansvarar för kontakterna med idrottsförbuden.

Det är dessvärre svårt att följa upp hur effektiva de olika införda åtgärderna mot matchfixning verkligen är och generellt anses de införda åtgärderna endast utgöra en nödvändig skademinimering. Istället anses

åtgärder med bäring på attityd och etik inom idrotten ha ett högt egenvärde oavsett mätbara resultat.

Idag agerar vadhållarna främst reaktivt men den växande etableringen av systemstöd som skapar spårbarhet genom speciella programvaror och andra egenutvecklade plattformar skapar allt bättre förutsättningar för ett mer proaktivt agerande.

Samarbete

Uppgiftslämnande mellan aktörer inom idrott och vadhållning

Vadhållarna utbyter information på flera nivåer och de centrala organisationerna är framför allt ESSA och EL. Det finns en samsyn om att det är önskvärt med ett tätare informationsutbyte även mellan idrottsförbunden och de olika vadhållningsoperatörerna. Samtliga workshopdeltagare understryker behovet av en skärpt lagstiftning kring matchfixning och även att idrottsförbunden behöver skärpa sina egna regelverk. Det är dock viktigt att idrottsförbundens interna regelverk och kontraktuella sanktioner inte drivs till att utgöra ett substitut för ett tydligt och förutsägbart agerande från offentligt rättsliga institutioner som polis, åklagare och domstol.

Frågor använda vid workshop om matchfixning den 13 juni 2013

Förekomst

1. Går det att ge ett estimat på misstänkta fall i Sverige förutom rent kända?
2. Har misstanke om riggat spel på den svenska spelmarknaden uppmärksammats av er?
3. Kan ni uppskatta hur många stängda spelobjekt ni har per år?
4. Nämn särskilt kritiska vadslagningsobjekt med utgångspunkt i Sverige.
5. Är side bets och livebetting särskilt problematiska?
6. Ur ett matchfixningsperspektiv, är poolspel då säkrare än fasta odds?
7. Finns det någon nytta med fixade matcher för ett spelbolag?
8. Kan matchfixning vara ett sätt att tvätta pengar på?

Åtgärder

9. Hur är ni organiserade för att möta misstanke om riggade vadslagningsobjekt?
10. Om en fixad match upptäcks, hur ser er arbetsmodell ut och vilka nivåer inom organisationen är inblandade?
11. Är övervakningsprocessen automatiserad? Hur ser modellen ut?
12. Går det att sätta fingret på någon match där era åtgärder har förhindrat matchfixning?
13. Är några åtgärder ni skulle vilja införa begränsade av regleringen?
14. Är stake factoring ett hjälpmedel att hålla ”rent” eller uteslutande en ekonomisk riskhantering?
15. Får anställda hos operatörer spela på egna objekt? Hur kontrolleras det och vad händer om man bryter mot eventuell policy?
16. Har ni beloppsgränser för hur mycket kunden kan spela för?
17. Polisanmälan – skulle sådan ske inom hemmajurisdiktion även om misstanke föreligger på svensk spelmarknad? Policy?
18. Skulle åtgärderna kunna vara gemensamma för alla spelmarknader?
19. Vilka åtgärder skulle ni vilja införa i framtiden?

Effektivitet

20. Exemplifiera huvudsignal om matchfixning. Finns policy, MoU med idrotten?
21. Hur effektiva anser ni att era åtgärder mot matchfixning är?
22. Anser ni att det går att mäta effektiviteten?

23. I den bästa av världar, finns det något systemstöd som skulle underlätta ert arbete mot matchfixning?

Samarbete

24. Finns formellt/informellt uppgiftslämnande mellan operatörer?
25. Ställer er nuvarande licensordning krav på myndighetsinsyn och anmälan i respektive jurisdiktion?
26. Vilka åtgärder borde vidtas av sportens organisationer respektive regulatorer? Hur ska de fördelas?

Case

27. Hur har EUROPOL:s avslöjande i februari 2013 påverkat arbetet mot matchfixning?
28. Har operatörer förlorat pengar på dessa objekt i större omfattning?
29. Är en inventering gjord om dessa matcher drabbat era kunder?

Bilaga 4, Utkast till Lag om brott i samband med vadhållning

Definitioner

1 § I denna lag förstås med

1. manipulera utgången av en vadslagningshändelse: handling som baseras på annat än rent sportsliga faktorer som påverkar, eller kan komma att påverka, utgången av vadslagningen på händelsen.
2. avtal som syftar till att manipulera utgången av en vadslagningshändelse: ett arrangemang mellan två eller flera personer enligt vilken en eller flera av dessa personer samtycker till att manipulera utgången av en vadslagningshändelse genom handling eller underlåtenhet att utföra en handling.
3. insiderinformation: information om icke offentliggjorda eller icke allmänt tillgängliga uppgifter i samband med en vadslagningshändelse som sannolikt skulle påverka vilka vad personer som vanligtvis satsar på sådana vadslagningshändelser skulle lägga.

Vadslagningsbrott

2 § Den som manipulerar utgången av en vadslagningshändelse i avsikt att erhålla ekonomisk vinning eller orsaka en ekonomisk skada i samband med vadslagning på händelsen döms för vadslagningsbrott till fängelse i högst två år.

För vadslagningsbrott döms också den som underlättar eller annars främjar agerande som manipulerar utgången av en vadslagningshändelse eller har ingått ett avtal som syftar till ett uppförande som manipulerar utgången av en vadslagningshändelse i avsikt att erhålla ekonomisk vinning eller orsaka ekonomisk skada i samband med vadslagning på händelsen.

Döljande av vadslagningsbrott

3 § Den som för Lotteriinspektionen döljer det som avses i 2 § i avsikt att erhålla en ekonomisk vinning eller orsaka en ekonomisk skada i samband med vadslagning på händelsen döms för döljande av vadslagningsbrott till böter eller fängelse i sex månader.

Kommentarer

Genom att det blir kriminaliserat att manipulera utgången av en vadslagningshändelse i avsikt att erhålla ekonomisk vinning eller orsaka en ekonomisk skada i samband med vadslagning på händelsen blir även reglerna om övergrepp i rättsak tillämpliga. Lotteriinspektionen anser dock att det vore en fördel om det även var straffbelagt att förhindra att information om aktuell manipulation lämnas till Lotteriinspektionen. Genom kännedom eller misstanke om manipulation kan inspektionen anvisa vadhållaren att stoppa vadhållningen på den aktuella händelsen.

Missbruk av vadslagningsinformation

4 § Den som har information om manipulation av en vadslagningshändelse och som lägger ett vad på denna döms för missbruk av vadslagningsinformation till fängelse i högst två år.

För missbruk av vadslagningsinformation döms också den som har insiderinformation om en vadslagningshändelse och som lägger ett vad på denna eller förmår annan att lägga ett vad på vadslagningshändelsen.

Kommentarer

Det är enligt Lotteriinspektionens mening även viktigt att den som har kunskap om en manipulerad vadslagningshändelse eller insiderinformation om en vadslagningshändelse inte ska kunna utnyttja denna information. Något krav på vinning eller skada bör inte föreligga i dessa fall.

5 § Är brott som avses i 2 och 4 §§ att anses som ringa, döms för vadslagningsförseelse till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet med hänsyn till insatsernas omfattning och övriga omständigheter att anse som grovt, döms för grovt vadslagningsbrott respektive grovt missbruk av vadslagningsinformation till fängelse i högst sex månader och högst fyra år.

Bilaga 5, Enkät matchfixning

Lotteriinspektionen ska på regeringens uppdrag utreda förekomsten av spelrelaterade uppgjorda matcher och liknande företeelser i Sverige. I uppdraget ingår att kartlägga vilka åtgärder som aktörerna inom idrotten och på spelmarknaden har vidtagit för att upptäcka och förhindra sådana företeelser samt att bedöma hur effektiva dessa åtgärder har varit och behovet av framtida åtgärder. Lotteriinspektionen ska också undersöka behovet av samarbete mellan aktörer ur en vidare krets. Bedömningarna ska göras utifrån en analys av aktörernas ansvarsområden och med beaktande av idrottsrörelsens självständighet.

Redovisningen kan innefatta förslag till åtgärder. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 31 december 2013.”

Med uppgjorda matcher/tävlingar avses här manipulation av en idrottstävling, där involverade deltagare (idrottare, tränare, ledare, domare, etc.), för sig själva eller andra, gör försök att påverka utgången av tävlingen eller enskilda händelser under tävlingen.

Frågor

Namn:

Organisation:

1. Anser ni att uppgjorda matcher/tävlingar inom er sport är ett problem?

JA NEJ

Kommentar:

Fritext:

2. Känner ni till några fall av uppgjorda matcher/tävlingar i samband med att folk spelar om pengar, t.ex. vadhållning, på er sport?

Om JA i så fall antal/år:

2011, antal:

2013-12-17

Diarienummer: 13Li871

2012, antal:

2013, antal:

Vilka åtgärder har ni vidtagit i dessa fall och vad har dessa lett till?

Fritext:

3. Har ni ett samarbete med AB Svenska Spel rörande uppgjorda matcher/tävlingar inom er sport?

Om JA, hur fungerar det samarbetet?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt
- Ingen uppfattning

4. Har ni ett samarbete med ANDRA spelbolag rörande uppgjorda matcher/tävlingar inom er sport?

JA NEJ

Om JA i så fall på vilket sätt?

Fritext:

5. Deltar er sport i samarbeten med rättsvårdande myndigheter eller andra berörda myndigheter för att motverka uppgjorda matcher/tävlingar?

JA NEJ

Om JA i så fall på vilket sätt?

Fritext:

2013-12-17

Diarienummer: 13Li871

6. Deltar er sport i nationella och/eller internationella samarbeten för att motverka uppgjorda matcher/tävlingar?

JA NEJ

Om JA i så fall i vilka och på vilket sätt?

Fritext:

7. Uppfattar ni att ni inom er sport har kännedom om vilka lagbrott som kan bli aktuella vid uppgjorda matcher/tävlingar?

- Mycket god
- Ganska god
- Varken god eller dålig
- Ganska dålig
- Mycket dålig
- Ingen uppfattning

8. Hur har ni i er sport lagt upp arbetet för att motverka uppgjorda matcher/tävlingar? Finns det t.ex. en särskilt utpekad person med ansvar för dessa frågor.

Kommentar:

Fritext:

9. Har ni inom er sport utarbetat en gemensam strategi/handlingsplan för att motverka uppgjorda matcher/tävlingar?

JA NEJ

Om JA, vänligen bifoga denna.

Fritext:

2013-12-17

Diarienummer: 13Li871

10. Har er sport ett internt regelverk rörande spel om pengar, t.ex. vadhållning, som gäller aktiva inom sporten?

JA NEJ

Om JA, vänligen bifoga detta.

Fritext:

11. Har ni inom er sport vidtagit några särskilda informationsinsatser för att motverka uppgjorda matcher/tävlingar?

JA NEJ

Om JA, på vilket sätt?

Fritext:

12. Finns det inom er sport upparbetade rutiner för att upptäcka uppgjorda matcher/tävlingar?

JA NEJ

Om JA, beskriv i korta drag dessa rutiner.

Fritext:

13. Anser ni att det övergripande arbetet mot uppgjorda matcher/tävlingar bör förändras för att bättre effekter ska uppnås?

JA NEJ

Om JA, på vilket sätt?

Fritext: